

Tryskyl

Tragikomedie door
©Luc van Balberghe

(Versie met 2 mannen en 3 dames.
Er is ook een versie met 3h/2d)

Opvoeringsvergunning en auteursrechten
uitsluitend te regelen via
luc.van.balberghe@telenet.be

Beste toneelvrienden,

Fijn dat je deze toneelbrochure wilt lezen. Wellicht ontdek je een nieuw, gepast stuk dat je graag zult regisseren, spelen,...

Wat doe je dan?

Je vraagt een **opvoeringsvergunning** aan de auteur via zijn e-mailadres: luc.van.balberghe@telenet.be.

Bij de aanvraag geef je tegelijk volgende informatie:

- voorziene data van de voorstellingen
- naam/adres en maximum capaciteit van de zaal
- naam van de toneelvereniging
- naam van de regisseur

Indien hetzelfde stuk niet rond dezelfde tijd in die omgeving door een ander gezelschap gespeeld wordt, krijg je normaal gezien onmiddellijk een opvoeringsvergunning. Is dat wel het geval, heeft de eerste aanvrager een vetorecht en moet je in het slechtste geval een jaartje wachten.

Samen met de opvoeringsvergunning krijg je ook het bedrag van de verschuldigde **auteursrechten** voor de tekst meegedeeld. Dit bedrag dient dan

uiterlijk 3 weken voor de première gestort te worden op de rekening van de auteur. Geen enkele organisatie is gemachtigd om in naam van de auteur auteursrechten te innen. Gezien de rechtstreekse contacten tussen toneelkring en auteur zullen de auteursrechten altijd lager zijn dan wanneer ze aan een inningsorganisme betaald moeten worden.

Omdat een toneelstuk een levend iets is, wordt door de auteur nog geregeld gesleuteld aan bestaande teksten. Een toneelbrochure geeft daarom een vrij goed beeld van het stuk, maar als je beslist hebt om het op te voeren, **vraag daarna ook steeds de laatste versie** aan. De bezetting blijft meestal onveranderd, maar de speelduur kan iets langer zijn, sommige situaties of uitspraken geactualiseerd en de karakters iets meer uitgediept.

Een elektronische leesbrochure kan je **gratis aanvragen** bij de auteur. Voor de opvoering moeten geen boekjes aangekocht worden. De opvoeringsvergunning impliceert tegelijk het recht om zoveel prints te maken als nodig voor de acteurs/actrices, regisseur, souffleur en technische ploeg.

Veel leesgenot!

Niets is wat het lijkt,...

Een zus en haar broer zoeken een oplossing voor hun dementerende vader, na het overlijden van hun moeder. Zij is een geslaagde zakenvrouw, de broer een marginaal kunstenaar. Maar is dat wel zo? Wie bedriegt wie en waarom? En is vader wel dement of houdt hij iedereen voor het lapje? Is het bejaardenhuis echt een sprookjeskasteel of slechts een commercieel decor? En welke rol speelt de bejaardenhelpster? Draagt ze alleen maar dat witte kapje of ook nog een masker? Beleven we de werkelijkheid of bestaat ze slechts in onze verbeelding? Is het verhaal wel een toneelplot of toch het dagelijkse leven? En straks het applaus,... is dat gemeend? Of alleen maar traditie?

Alles en iedereen wordt voortdurend op het verkeerde been gezet. Zoek er vooral niet te veel achter. Dit toneelstuk is gewoon een leuke brok ontspanning, met een lach en een traan.

Of is dat ook al niet zo?

Tryskyl is een toneelstuk in laagjes: elk verhaal verbergt een ander. Bovendien is Tryskyl het eerste toneelstuk in de wereldliteratuur dat zo uitvoerig ingaat op het cultverschijnsel SM. Er knallen geen zweepjes op het podium, er is geen lakkleding te zien, maar de diepere gevoelens van sadomasochisme worden subtiel bloot gelegd.

Eigenlijk is het stuk zelf een SM-sessie: een ongenadige mindplay tussen de acteurs onderling en tussen... de auteur en het publiek!

Tryskyl ging in creatie voor Vlaanderen op 7, 8, 9 en 10 november 2007. Het werd opgevoerd door Theater Siloewet uit Schoten (Antwerpen) in een regie van Robert De Clerck met Anita Adams, Inge de Oliveira, Olivier De Bruyn, Carl Janssens en Nico Breitkopf.

Enkele reacties na de premièrevoorstelling:

*“Ik heb gelachen, ik heb gehuild, het was prachtig !
Bedankt om dit met ons te delen.*

Monique, Koewacht – Zeeland, Nederland”

“De mensen hebben gelachen, de adem ingehouden tot ze bijna stikten, gehuild. Ik weet het want ik zag het zelf door mijn eigen tranen. God, hoe doe je dat, een volle zaal twee uur lang de strot dichtknijpen? Zo mooi, zo gevoelig. Die onvergetelijke scène waar dat lelijke eendje uitgroeit tot een witte zwaan, is wereldliteratuur. De auteur moet een man met een gouden hart zijn (ja, met veel kamers waarin allemaal mensen wonen die hij graag ziet).

Mimi”

“Ik heb van die avond-uit genoten en dat was al te lang geleden. Bedankt aan allen die me zo geroerd hebben.

Cornelia”

“Hartelijk dank voor het mooie en ontroerende schouwspel dat we mochten bijwonen. Mijn echtgenote en ikzelf hebben ervan genoten.

Bertie”

*“Aan alle toeschouwers en zeker aan zij die hun reacties gaven: DANK U, wij hebben ook genoten van U als publiek!!!
Nogmaals proficiat Luc met uw werk.
Proficiat aan mijn cast.
Een tevreden regisseur van Tryskyl
Robert De Clerck, Schoten”*

“Ik las gisteravond Tryskyl. Sta me toe de kwalificatie 'beangstigend mooi' te gebruiken. Hier wil ik op het gepaste moment met de juiste mensen iets mee doen. Whaw!

Luuk Hoedemaekers, regisseur, Bocholt”

“Ik las al zoveel stukken in alle genres! Tryskyl is echt een topper! Geboeid een stuk lezen, van A tot Z uitlezen zonder onderbreken, de deurbel negerend, bezoek afschepend... dit betekent "TO DO"! Liever vroeg dan laat, hopen een groep te vinden die dergelijk stuk aandurft. Dit stuk wordt zeker bovenaan mijn 'persoonlijk schap' gelegd! Proficiat!

Philippe De Clercq, regisseur, Middelkerke”

“Ik heb Tryskyl met genoegen gelezen. Ik zal kort zijn: ik vind het steengoed, punt! Ik wilde eerst proberen om "commentaar" over Tryskyl neer te schrijven maar heb gemerkt dat iedere parafrazering afbreuk doet aan de inhoud en ingenieuze opbouw van het stuk. Dus maar niet. Of toch... heel even een algemene indruk na een eerste lezing: ik zie een boeiend contrast tussen de kleine en zeer herkenbare materialistische dingen waar we met zijn allen mee

*bezig zijn en "hogere" waarden zoals respect, zelfrespect, begrip, mededogen - zelfs voor de meer duistere kanten van het mens-zijn - ...
 Het SM-verhaal, in een poging om een diepere laag aan te boren, is in mijn ogen geslaagd. Mijn bedenking is dat je weliswaar ver afblijft van de rauwe dierlijke werkelijkheid die De Sade schetste maar wellicht wél aanleunt bij het discours van de SM-scene (respect en vertrouwen).
 De vorm is meesterlijk: de schijn en de onthullingen houden de lezer/het publiek geboeid. Van absolute herkenbaarheid naar absolute vervreemding maar uiteindelijk verdient iedereen respect en mededogen. De inhoud is uiteindelijk filosofisch en de boodschap positief. Ik doe mijn hoed af!
 Gefeliciteerd!*

Krist Windels, regisseur, Ardooië”

Personages

- *Jozef*: 78 jaar, pas weduwnaar, ogenschijnlijk dementerend, amateurdichter
- *Yolanda*: 45 jaar, zakenvrouw in problemen; koel, hard en cynisch
- *Sam*: 40 jaar, kunstenaar, eenvoudig ogend maar discreet geslaagd, emotioneel, lief en zorgzaam en toch berekend
- *Directrice van het bejaardentehuis*: ong. 50 jaar oud, gekleed in duur mantelpakje, behangen met goud en kitsch, geblondeerde haren hoog opgestoken
- *Zuster Iris*: 28, bejaardenhelpster in rusthuis, nog naïef maar rijp om vol verwondering de grote wereld binnen te stappen

(TRYSKYL bestaat ook in een versie met 3 mannen en 2 vrouwen. Indien het uitvoerende theatergezelschap nog een actrice méér aan bod wil laten komen in een kleine rol, kan een andere actrice de rol van het 'Meisje' in de flashback – Scène 8, pag. 43 – vertolken dan degene die de rol van Zuster Iris speelt en die oorspronkelijk het Meisje als dubbelrol brengt. Zelfs de rol van de jonge Jozef kan door een bijkomende acteur worden vertolkt. Hiervoor is geen tekstaanpassing nodig. Een regie-ingreep volstaat.)

Locatie

Een kamer in een rusthuis voor bejaarden: tafel, stoelen, kastje, bed met alarmbel, zetel met relaxfunctie, 'goedkope' prenten aan de muur, etc... Deur naar de gang en deur naar de badkamer. Een venster met uitzicht op het park. Dat venster mag ook in 'de vierde wand' zijn.

Tafereel 1

(Meubels zijn met witte lakens afgedekt. De gordijnen voor het venster zijn dicht. De directrice komt binnen en houdt de deur open)

DIRECTRICE: Komt u binnen, mevrouw-meneer. *(Yolanda en Sam volgen met verkennende blik)* Dit wordt de kamer van meneer uw vader. Zoals u ziet, is alles voorhanden: kleerkast, wastafel, relaxzetel, bed, badkamer met toilet. Meer moet er niet zijn. Op de luxekamers is er ook nog kabeltelevisie en een internetaansluiting voor het geval ze willen chatten.

YOLANDA: Die oude knarren, chatten?

DIRECTRICE: Weet u, vandaag leven meer en meer senioren zich uit op het internet. Ze blijven actief, volgen de actualiteit, kunnen nog eens hun gedacht zeggen op een forum en de wereld blijft bereikbaar voor hen. Bovendien onderhouden ze sociale contacten...

YOLANDA: Yeah, nice! Kan de familie met kerst gewoon een e-card sturen. Best makkelijk.

DIRECTRICE: ...maar ik meen begrepen te hebben dat meneer uw vader niet zoveel behoefte meer heeft aan dit soort dingen?

YOLANDA: Denk ik ook niet. Praat nu al onzin... Denkt nog net niet dat hij Napoleon is...

SAM: Ach, Yolanda!

DIRECTRICE: Zo wat onschuldige waanvoorstellingen zijn niet eens erg, mevrouw. Die mensen voelen zich dan meestal gelukkiger. Je moet weten, wie dementeeert heeft geen verleden en geen toekomst meer. Ze leven alleen nog in het nu. En straks opnieuw, in een ander nu. Alles wat dat 'nu' kan opfleuren, is een meerwaarde. Bovendien doen ze er niemand kwaad mee.

YOLANDA: Ik mag er niet aan denken dat hij zich verbeeldt, Blauwbaard te zijn! Dan ziet hij me hier nooit, hoor!

SAM: Zou jij anders zo vaak op bezoek komen, denk je.

YOLANDA: *(kattig)* Ik zal er zijn als 't nodig is, ja.

DIRECTRICE: We kunnen hier echt wel best omgaan met mensen die niet alles nog goed weten. We hebben hier al drie Cleopatras gehad en één John Kennedy.

YOLANDA: *(cynisch)* Leuk!

DIRECTRICE: Weet je dat we hier zelfs een oude vrouw hebben... Nou ja, oud niet echt... Maar een van onze gasten, mevrouw Van Deuren, verbeeldt zich dat ze hier directrice is. Hahaha... Ze heeft haar kamer ingericht zoals mijn kantoor, ze ontvangt er gasten, houdt besprekingen, leidt vergaderingen met zichzelf, vult een hele dag stapels papieren in. Maar we laten haar doen. Soms helpt ze me zelfs als ik het eens te druk heb.

YOLANDA: What a waste of time...

DIRECTRICE: We hebben ook een afdeling voor demente bejaarden, maar het team heeft besloten om meneer uw vader toch eerst op een gewone afdeling te laten proberen. Dementen onder elkaar gaan nog sneller achteruit. Sommigen komen in 't geheel niet meer van hun kamer, anderen hangen dan weer te vaak rond in de kamers van andere gasten... Daarom is het beter om in 't begin...

SAM: Dat is heel attent van het team, mevrouw.

YOLANDA: Of is er toevallig misschien geen kamer meer vrij op die afdeling?

DIRECTRICE: Het is hier veel leuker, mevrouw. Meneer uw vader zal zich hier snel thuis voelen. Weet u, we hebben dit hele tehuis opgevat als een dorp. De gangen zijn geen gangen, maar straten. Ze hebben ook een naam. De kantoren zien eruit zoals winkeltjes. De kapper, de kiné, het dokterskabinet, de kapel, de kantine,... We hebben het allemaal een luxueus uitzicht gegeven. Met etalage en al. De buitenmuren van de kamers hebben we beschilderd zoals een huisgevel.

YOLANDA: Zo fake als wat, dus?!

DIRECTRICE: Het oogt allemaal levensecht, hoor. In de gangen lijken sommige gevels in baksteen, andere in siersteen. Met ramen en plantenbakken op het kozijn. Om binnen te gaan, klopt u niet op de deur, maar belt u aan. Zoals bij een echt huis in een echte straat. Onze gasten gaan niet naar de refter, maar naar een restaurant. We dringen er ook op aan, dat ze zich een beetje opkleden wanneer ze de kamer verlaten. Alsof ze in grote stijl langs de boulevard wandelen. In de rotonde aan het einde van de gang, hebben we grote planten gezet en een heuse parkbank onder een straatlantaren. Er is ook een kunstmatige vijver. Zelfs een minigolf en een petanquebaantje. Dat is het Noorderplein. Ze hoeven niet eens buiten te komen, ziet u, mevrouw? En vooral: alles is overdekt. In dit tehuis is het altijd zomer!

YOLANDA: Lijkt wel een filmdecor!

SAM: Klinkt toch mooi. En hoe heet deze gang dan, mevrouw? Wat wordt het nieuwe adres van pa?

DIRECTRICE: Meneer uw vader zal in de Hemellaan nummer 4 wonen, meneer.

YOLANDA: Moet jij eens goed luisteren, mevrouw. Er is geen 'meneer uw vader'. Er is gewoon pa. Of, 'de Jos'. En dit delicious bejaardentehuis is niets anders dan een fuik waar die oude knarren in terechtkomen en er nooit meer uitgeraken.

SAM: (*dromerig*) Hemellaan,... klinkt 'hemels'.

YOLANDA: As you say so... De laatste halte, de rechte weg naar omhoog...

DIRECTRICE: (*onverstoorbaar*) Meneer uw vader zal zich hier goed voelen. Hij krijgt de beste zorgen. Het personeel maakt zelfs tijd voor gezelschap, als de bewoners weinig bezoek krijgen. Zo voelen ze zich niet eenzaam en belasten toch hun actieve familieleden niet. De hemel begint hier al een beetje op aarde.

YOLANDA: Maar wel tegen forse betaling, dan!

SAM: Dank je wel, mevrouw, voor de inlichtingen.

YOLANDA: (*tot directrice*) By the way, hoe snel gaan die ouwe knarren hier dood?

DIRECTRICE: Minder snel dan thuis, mevrouw.

YOLANDA: (*verbaasd*) Ha ja?

DIRECTRICE: Hun leven is hier heel gestructureerd, ze krijgen veel aandacht, goede verzorging, voedzame maaltijden. Alles op vaste tijden. We vieren hier regelmatig een honderdjarige...

YOLANDA: Honderd jaar? En pa is nog maar 78. Ik mag er niet aan denken!...

DIRECTRICE: Ik laat jullie nu even rustig de kamer inspecteren. Jullie kunnen dan ook samen overleggen wanneer uw vader hier zijn intrek zou kunnen nemen. Zoals u weet, is de kamer momenteel vrij en er is een lange wachtlijst.

YOLANDA: Sales talk, lady! Een oude verkoperstruc waar ik niet intrap. Het laatste uit de voorraad!, op is op!, nu beslissen want er staat al een andere klant te wachten!... Pfff. Ik zal alles afwegen and if we agree, I let you know.

DIRECTRICE: Dat is zeer goed, mevrouw. Overlegt u maar rustig. En misschien dat ook meneer uw vader eens zijn gedacht kan zeggen... De kamer blijft echt nog wel enkele dagen in optie.

SAM: Dank je wel, mevr...

YOLANDA: Zijn gedacht zeggen? Wij beslissen dat wel! I let you know, as I said.

DIRECTRICE: Uitstekend. Mevrouw, meneer,... (*Exit*)

Tafereel 2

(Yolanda en Sam blijven alleen achter in de kamer. Yolanda gaat meteen op inspectietocht)

YOLANDA: Wat denken die wel! Dat ze ons hier gaan pluimen met een oude stoel en een paar lakens?! Heb je die directrice gezien? Wat een gedrocht! Een geblondeerde slijmbal, vol poeder en geurtjes. En behangen met goud. Dat zal ze ook niet verdiend hebben door haar handen te gebruiken. Zeker 'gekregen' van die ouwe besjes hier, die het verschil niet meer zien tussen hun eigen kinderen en zo'n graaiende tante. Ik vraag me af hoeveel testamenten hier al veranderd zijn op haar naam!

SAM: Overdrijf je nu niet? Zouden ze dat ongestraft kunnen doen?

YOLANDA: Of course, they can! Dacht je dat de familie zou reclameren? Die zwijgt, Sam! Die zwijgt als vermoord! Zo zijn die directrices: eerst vermoorden ze de familie en daarna laten ze de ouwe knarren doodgaan.

SAM: Komaan, Yolanda! Hoe vermoorden ze nu de familie?

YOLANDA: Nogal simpel! Hoorde je dan niet dat het personeel hen gezelschap houdt? "Dan voelen ze zich niet zo eenzaam...". En vooral: *(met nadruk)* 'ze belasten de actieve familieleden niet'! Natuurlijk niet! Ze werken hier gewoon vervreemding in de hand. En dan.... Baf!!

SAM: Dat bepaal je toch zelf, uiteindelijk.

YOLANDA: Je sluit een stilzwijgend verbond, wanneer je die fossielen hier dumpst. "Je laat 'm hier, mevrouw-meneer, over aan onze zorgen, ...of je neemt 'm terug mee. En dan zorg je er zelf maar voor..." En wat doen de mensen? Ze laten 'm hier! Zo simpel is het. Anders zitten ze er thuis mee, verdomme. Zo'n directrice likt en graait in de vetpotten zoveel ze wil. Ze spreekt de mensen neerbuigend over 'meneer uw vader' of 'mevrouw uw moeder' en tikt verder op haar kassa.

SAM: Je bent hard.

YOLANDA: Ja, en weet je waarom? Heb je gehoord hoeveel het hier kost? Hemellaan, Noorderplein,... Goh, voor een straatnaambordje! En al de rest is extra. Moet er een dokter komen? Kassakassa. Moet hij naar de fysiozaal? Kassakassa. Moet hij dieetvoeding voor zijn suikerziekte? Kassakassa! Moet hij naar de kapper? Kassakassa... Zal ik je es wat zeggen? Die dokter hier, die komt elke week. Bloeddruk meten. Dat is alles wat hij doet. En... ontvangen! Het is een verzekeringsportefeuille. Ik heb me geïnformeerd. De dokter is haar zoon. De kinesiste is haar dochter. De kapper is haar man. Deze hele ballentent is verdomme een

familiebedrijf! Gespecialiseerd in het tijdig laten wegvloeien van erfenissen!

SAM: Dan kijken we toch uit naar een ander tehuis.

YOLANDA: Dat deden we al. Wachtlijsten van jaren. We zijn tot hier veroordeeld.

SAM: Je kunt pa ook thuis laten, Yolanda.

YOLANDA: Dat lukt 'm niet meer sinds ons ma dood is. Hij is verloren in zijn huis. Kan niet koken, niet wassen, niet poetsen,... Is niet eens nog goed bij zijn hoofd. Je weet zelf ook dat er beginnen kosten aan te komen en die wisselstukken vind je niet zomaar in de Kringloopwinkel!

SAM: En 'm in huis nemen? Voor de enkele jaren die hij nog leeft...

YOLANDA: Bullshit! Dat gaat niet bij me. Ik heb het veel te druk met de business. Ik zit de helft van de tijd in 't buitenland, ik neem op 't weekend dossiers mee om thuis te werken. Mijn man zal nogal blij zijn als ik hem plots bevorder tot bejaardensloofje. *(Voor zichzelf)* Die is nu al sloofje genoeg, by the way... *(Tot Sam)* Bovendien ergeren we ons aan hem, elke keer hij begint met zijn onnozele rijmpjes te verzinnen. Hij zegt zo al geen drie zinnige woorden en dan moeten ze nog rijmen ook. Goh! No option, dus! Neem jij 'm maar!...

SAM: Ik zou het nog best willen. Maar je weet ook dat het niet kan. Ik ben alleen. Ik leef in mijn atelier. Ik heb geen plaats voor hem...

YOLANDA: En je hebt geen geld, Sam, zeg het maar! Jij moest ook absoluut kunstenaar worden. Met verf kliederen. Van dag tot dag overleven. Je had net zoals ik ook in zaken kunnen gaan. Maar ja, jij had het niet... Juist voor jou moet deze ouwemensenjail een ramp zijn. De hele erfenis gaat eraan.

SAM: Ik heb nog niet eens aan de financiële kant gedacht. Maar ik kan pa geen behoorlijke kamer geven. Je weet toch ook hoe ik woon? Een grote loft, maar helemaal atelier, met wat sanitair. Ik slaap en eet tussen mijn kunst...

YOLANDA: De ouwe dwaas! Je moet er ergens mee heen... dat is 't probleem!

SAM: En als hij het nu zelf eens niet wil? We hadden het er eigenlijk nog niet met hem over...

YOLANDA: Zelf niet willen? Zal ik je even iets in herinnering brengen? Weet je nog, toen je naar de lagere school ging? Op een dag treuzelde je 's morgens. Hij werd ongeduldig. Je moest naar

school... Toen zei jij,... jij zei: "Ik wil niet naar school..." Weet je nog, hoe hij reageerde? Wat hij toen zei?

SAM: *(kijkt bedroefd met afgewende blik)*

YOLANDA: *(porrend)* Wel? Weet je 't nog? Wat zei hij toen tegen je?

SAM: *(knikt en fluistert)* "Jij hebt niks te willen..."

YOLANDA: Right! Je begrijpt precies wat ik bedoel. De rollen zijn nu omgekeerd. Het is beslist. Hij komt naar hier. Hemellaan nummer 4. En de rekeningen zullen we goed in 't oog houden en er regelmatig op afdingen.

(Licht uit)

Dorine Denecker als Yolanda en Daniël Delerue als Sam, tijdens de voorstelling van IcDien in Poperinge, maart 2011.

Scène 3

(De kamer is opgefrist, op de tafel staat een fruitmand, op het dressoir bloemen. De directrice opent de deur, gaat even voor en laat Yolanda en Sam binnen. Sam sleurt aan twee reiskoffers. Yolanda voert verveeld een mobiel telefoongesprek. Tussen hen in loopt Jozef, begeleid door Zuster Iris.)

DIRECTRICE: Komt u binnen, heren. En mevrouw! Dit wordt de nieuwe woning van meneer uw vader!

SAM: Kom, pa, kijk eens wat een ruime kamer!

JOZEF: *(apatisch)* Ja...

SAM: En vers fruit ook, pa. En bloemen,... Kijk...

JOZEF: Ja...

YOLANDA: Waar kijkt dat venster op uit, mevrouw? Voor het geld dat we hier elke maand betalen, mogen we wel iets meer zien dan een binnenkoer!

DIRECTRICE: *(schuift de gordijnen open)* De kamer van meneer uw vader ligt aan de zuidkant, mevrouw, met uitzicht op het park. Als hij buitenkomt en de Hemellaan afdaald, staat hij meteen op de Boulevard Botanique. Die loopt recht op het park uit.

SAM: Hoor je dat pa, je woont in de Hemellaan.

JOZEF: Ja...

SAM: Vlakbij het park, zegt de Directrice.

JOZEF: Ja...

DIRECTRICE: Het park ziet er elk seizoen anders uit. In het voorjaar zie je de bloemen open bloeien. In de zomer is het er lekker warm en toch met voldoende schaduw. Onder de bomen, natuurlijk. In de herfst hebben die bomen alle tinten van goud tot roestbruin en in de winter ligt het park vredig onder een sneeuwtaaij.

YOLANDA: Ja, dat gebeurt meestal in de winter: sneeuwen!

SAM: En als ik je kom bezoeken, breng ik mijn schildersezal mee en kan ik hier de kleuren van het park op doek zetten, pa.

JOZEF: Ja...

DIRECTRICE: Het is de bedoeling dat meneer uw vader elke dag om halfacht uit bed komt. De zuster hier, helpt hem met wassen en

scheren. Om halfnegen gaat het restaurant open voor het ontbijt. Of we brengen het op de kamer, als hij dat wenst. Hij kan de rest van de dag in de zetel zitten, in de Hemellaan gaan shoppen of van het park genieten. Natuurlijk mag hij deelnemen aan de animatie. Er is ochtendgymnastiek en we houden regelmatig petanquewedstrijden en minigolfcompetities. Normaal gezien liggen de bewoners overdag niet in bed.

YOLANDA: Hoor je 't, pa? 's Morgens opstaan en 's avonds gaan slapen. En overdag niet in bed.

JOZEF: Ja,... dan moet je dat maar niet doen, meisje.

YOLANDA: Ik?

JOZEF: Ja, ik hoorde het mevrouw de Directrice juist zeggen. En ze zei het tegen jou.

YOLANDA: Ja, maar óver jou!

JOZEF: Ho, ik zal hier niet in bed kruipen... Maar waarom zegt ze dat niet tegen mij, als ze 't tegen mij heeft?

SAM: Kom pa, ga maar even zitten. Voel maar eens hoe gemakkelijk de zetel is.

DIRECTRICE: Elke bewoner heeft ook eigen personeel. Voor meneer uw vader is dat zuster Iris. Zij zal er altijd voor hem zijn. Dat scheidt een band, nietwaar?

ZUSTER IRIS: Boven het bed hangt een kabeltje met een knop. In geval van nood kan meneer uw vader altijd bellen. Er is dag en nacht iemand wakker.

YOLANDA: In geval van nood kan je daar bellen, pa. Er is altijd iemand die wakker blijft.

JOZEF: Ja, dat zei de zuster net. Maar waarom zou ik in godsnaam hier bellen?

YOLANDA: In geval van nood, hé!

JOZEF: Ja...

DIRECTRICE: Wat vindt meneer uw vader van het huis, meneer-mevrouw?

YOLANDA: En pa, wat vind je ervan?

JOZEF: Ik,... ik heb niets te vinden, denk ik...

YOLANDA: Je kunt toch nog wel je gedacht zeggen, pa!

JOZEF: Het huis,... Groot! Groot...

SAM: De kamer, pa. Ze noemen dat hier 'een huis'.

JOZEF: Ho. Zo bedoelt ze... De kamer... Mooi... Zeg aan de Directrice dat het een mooi huis is.

DIRECTRICE: U mag mij dat zelf zeggen, hoor, meneer Jozef.

JOZEF: Ja... Jij mag mij dat ook zelf vragen, mevrouw de Directrice.

DIRECTRICE: Laat ik u nu alleen, heren, mevrouw? U kunt dan rustig de kleren van meneer uw vader in de kast hangen.

ZUSTER IRIS: Of zal ik u daarbij helpen?

YOLANDA: Dat doen we zelf wel!

JOZEF: Waarom moeten die kleren weg? Zijn ze versleten?

SAM: Neen, pa. We hangen ze in de kast.

JOZEF: Ja... "Het kleed was eerst een last,/ toen hingen we in 't de kast,/ omdat het daar het beste past..." Hahahaha...

DIRECTRICE: Dan ga ik nu maar, meneer-mevrouw. En welkom in deze buurt, meneer Jozef.

JOZEF: Gaan wij al weg, mevrouw de Directrice?

DIRECTRICE: Ík ga weg, meneer Jozef. U kunt hier gerust nog wat blijven. Er zijn geen vaste bezoeken. Iedereen kan vrij binnen. Zoals thuis, eigenlijk.

JOZEF: (*maakt aanstalten om op te stappen*) Ik ga mee, mevrouw de Directrice. 't Is een mooie kamer die je hier hebt. Echt waar.

ZUSTER IRIS: Dan blijft u toch zéker, meneer Jozef. U zult hier graag wonen.

JOZEF: Dat gaat niet, zuster. Ik moet zo weer naar huis.

SAM: (*komt snel tussen om zijn vader met zachte hand te overtuigen van te blijven*) Dit is jouw nieuw huis, pa. Je komt nu hier wonen.

JOZEF: Maar,... hier is geen keuken. Geen trap. Geen tuin. Dit is maar een kamer. Hoe kan iemand hier nu wonen?

ZUSTER IRIS: (*kinderlijk enthousiast*) Ho, toch wel, meneer Jozef! Er is een hele grote keuken in het restaurant aan de Boulevard Gourmand. Dat is beneden. Om daar te komen, neem je de trap aan het begin van de Hemellaan. Maar er is ook een lift, natuurlijk. En de tuin? Kijk eens door het raam, meneer Jozef! Een heel park ligt er voor u!

JOZEF: Ja...

ZUSTER IRIS: Als u me nodig hebt, dan belt u maar, mevrouw-meneer!

SAM: Dank je wel, zuster.

(Exit Directrice en Zuster Iris)

Tafereel 4

(Na het vertrek van zuster Iris en de directrice blijven Yolanda en Sam met hun vader achter in de kamer)

SAM: Je zult het hier heel goed vinden, pa. Vriendelijke burenen. Geen kleine kinderen die altijd maar lawaai maken. En er wordt goed voor je gezorgd, pa. Elke dag vers, warm eten. De was wordt opgehaald en gestreken teruggebracht. En als er iets is, mag je altijd bellen.

JOZEF: Ja... Bellen? Jullie nemen nooit op als ik bel...

YOLANDA: *(kittelorig)* Voor de zuster bellen, pa. De zuster!

SAM: Ze is er speciaal voor jou, pa.

JOZEF: Ja... En komt die dan naar huis?

YOLANDA: Ja, die komt dan naar 'huis'!

SAM: Dit is jouw nieuw huis, pa. Je komt nu hier wonen.

JOZEF: Ja?

YOLANDA: Yep!

JOZEF: Waarom?

YOLANDA: Omdat je niet meer in staat bent om alleen te blijven, natuurlijk. En hier houden ze je tenminste een beetje in 't oog. Dat je geen domme dingen doet.

SAM: Hier kunnen ze goed voor je zorgen, pa.

JOZEF: Ja... (...) En wanneer is de verhuis?

YOLANDA: *(ongeduldig)* Daar zijn we nu toch mee bezig?!

SAM: We hebben twee koffers met al je kleren bij, pa. Die gaan we nu in de kast hangen.

JOZEF: Ja... En de meubelen? "Ik heb geen meubelen/ Ik heb geen huisgerief/ Ik heb ook geen lief..." Een lief... Ons moeder is dood. Dood? Pfff, ik ben niet zo goed meer bij mijn hoofd...

YOLANDA: Hier stààn toch meubelen!

SAM: De meubelen van thuis heb je niet meer nodig, pa. We hebben hier alles.

JOZEF: Maar wat gebeurt er dan met de meubelen van thuis?

YOLANDA: Daarvoor laten we een opkoper komen. Die mag alles meenemen. Als hij er tenminste genoeg voor geeft. En anders: de container in, ermee!

JOZEF: Ja... (...) En mijn boeken? Mijn koekeloekesboeken?

YOLANDA: Ga je hier lezen, misschien?

SAM: Je kunt hier petanquen, pa. En minigolfen...

JOZEF: En de kleren van ons moeder? Dat mooie feestkleed... Ze kon er niet meer in, maar ze zag het zo graag. Toen we nog gingen dansen, droeg ze het altijd. Ze was de prinses van de avond... (...) En haar laarzen. Goh, ik denk niet dat ze die meer dan twee keer gedragen heeft. Maar ze droomde als kind al van laarsjes. Toen we pas getrouwd waren, was dat veel te duur voor ons budget. Later kocht ze toch een paar. Ze stonden in de kast, volgepropt met oude kranten. En elk jaar werden ze ingesmeerd en opgeblonken. (*vertederd*) Ze kon er zo van genieten...

YOLANDA: Ons moeder is dood. Die laarzen, dat is oude rommel. Niemand wil die nog. Mij passen ze niet en bovendien, ik zou ze zelfs nog niet willen! Wat een verspilling was het eigenlijk destijds!

JOZEF: Ja... Allemaal voorbij. Ach, wat bazel ik toch... Ik ben niet zo goed meer bij mijn hoofd...

YOLANDA: (*terzijde*) Gewoon zot!

JOZEF: "In Geel daar was 'ne zot/ die ging 's morgens op de pot/ en 's avonds tegen een boom/ want de pot was toen kapot..."
Hahahaha...

SAM: We zullen het hier wel gezellig maken, pa. Ik breng een van mijn schilderijtjes mee en hang het tegen de muur...

YOLANDA: Wat een onzin, Sam! Natuurlijk hang je schilderijen tegen de muur! Zou je ze misschien op de grond leggen? Zoals een tapijt?

JOZEF: En Kerstmis? Wat doen we met Kerstmis?

SAM: Dan komen we je bezoeken, pa. En we brengen iets lekkers mee. Zoiets voor kleine glaasjes, weet je wel...

YOLANDA: We? We? Zal van mijn agenda afhangen, broer!

JOZEF: Ja... (...) Ik bedoel... de kerstboom? Waar zetten we de kerstboom?

YOLANDA: Met zo'n figuur als die directrice heb je een wandelende kerstboom in huis! En haar kapsel lijkt wel een suikerspin. Kan zelfs als nagerecht dienen.

JOZEF: ...en onze kerststal? Die timmerde ik nog zelf. Van oude boomschors. Ons moeder was die in het bos gaan zoeken. De beeldjes erfdn we van haar grootmoeder. Die zijn zeker 150 jaar oud. Dat zijn familiestukken. Die mogen niet verloren gaan...

YOLANDA: Een os en een ezel in gips?

SAM: We vragen dat we jouw kerststal beneden mogen zetten, pa. Dan kunnen de burens er ook van meegenieten. Dat zal leuk worden, hoor. Met z'n allen Kerstmis vieren. En voor de gelegenheid dopen we dat hoekje van de gang la Place Noël.

JOZEF: Ja... Zoals vroeger...

YOLANDA: Vroeger is voorbij. Over and out. Laat ons nu maar wat voortmaken met die kleren. Ik heb nog een meeting straks.

(Yolanda en Sam beginnen met de koffers uit te pakken en de kleren weg te hangen of op te stapelen in de kast)

JOZEF: *(na een tijdje onbegrijpend gadeslaan en mijmeren)* Dus, ik moet hier blijven?

SAM: Je komt hier wónen, pa. Je hebt zelfs een echt adres: Hemellaan Nr 4!

JOZEF: Maar, heu... ik wil dit niet...

YOLANDA: Jij? Jij hébt... *(“niks te willen”, maar ze wordt, voor ze deze laatste woorden kan uitspreken, onderbroken)*

SAM: *(snijdt zijn zuster het woord af)* Het is even wennen, pa. Maar je zult het hier heel goed vinden!

JOZEF: *(zet zich in de zetel, probeert even de relaxfunctie uit, kijkt toe hoe zijn kinderen de kleerkast vullen. Het licht dimt op het toneel, maar met een heldere spot op Jozef, die citeert:)* “Er zijn geen vaste bezoeken. Iedereen kan vrij binnen. Zoals thuis, eigenlijk...” Dat zei de directrice. Iedereen kan hier binnen. Maar... kom je hier ooit ùit?

(Licht uit)

Tafereel 5

(Jozef ligt in de stoel te slapen. Zuster Iris komt binnen met dienblad en eten)

ZUSTER IRIS: *(met iets te luide stem, alsof ze tegen een hardhorige praat)* Zo meneer Jozef, wij gaan lekker eten!

JOZEF: *(reageert niet)*

ZUSTER IRIS: Meneer Jozef?

JOZEF: *(wordt zogenaamd wakker, maar was duidelijk de hele tijd al in stilte aan 't gadeslaan)* Ja, zuster?

ZUSTER IRIS: Wij gaan lekker eten, meneer Jozef! *(Verduidelijkt, zoals tegen een kind)* Eten. Njamjam!

JOZEF: Gaan wij dat doen, zuster?

ZUSTER IRIS: Ja hoor, meneer Jozef!

JOZEF: *(komt recht uit de stoel en probeert stuntelig te declameren)* "Er was eens een man in Buitengele/ Die moest maar beginnen eten/ Zuster Iris zei njamjam/ een boterham met ham/...en de rest ben ik vergeten." Hahaha... Goed, hé? Een mens mag toch eens lachen, zeker?...

(Zuster Iris slaat geen acht op het gedicht, dekt voort de tafel en gaat dan over tot de orde van de dag. Vader Jozef laat een discreet windje)

ZUSTER IRIS: *(lachend)* Dat heb ik gehoord, hoor, meneer Jozef!

JOZEF: Ach zuster,... "Beter een beetje stank voor iedereen, dan buikpijn voor mij alleen!". Hahahaha...

ZUSTER IRIS: Hebben wij vandaag al stoelgang gemaakt, meneer Jozef?

JOZEF: De stoel gemaakt, zuster? Was die dan kapot, zuster?

ZUSTER IRIS: *(roept lichtjes)* Neen, meneer Jozef. Stoelgang gemaakt. *(Sterk articulerend)* Stoel-gang!! Heb-ben wij al stoel-gang ge-maakt van-daag, me-neer Jo-zef?

JOZEF: Heu,... ik weet niet, zuster... Stoelengang?

ZUSTER IRIS: Gekakt!! Hebben we al gekàkt vandaag?

JOZEF: Haaaa... haja! Jaja, zeker. Ik wel. En jij? Heb jij al gekakt vandaag?

ZUSTER IRIS: *(even de kluts kwijt)* Heu, heu...

JOZEF: Gekàkt, zuster! Of jij vandaag al gekakt hebt?

ZUSTER IRIS: Heu, heu... dat is toch niet belangrijk, meneer Jozef.

JOZEF: Natuurlijk is dat belangrijk, zuster. Van te lang wachten, krijg je een obstipatie. Daarom moet je elke dag stoelgang maken. Ofwel 'kakken', ...als je dat beter verstaat.

ZUSTER IRIS: Jaja, dat is waar, meneer Jozef.

(Korte stilte)

JOZEF: En?

ZUSTER IRIS: *(kijkt vragend op)*

JOZEF: En jij? Al gekakt vandaag?

ZUSTER IRIS: Maar meneer Jozef! Dat moet u toch niet weten?

JOZEF: Neen, da's waar. "Heb je nu wel of niet gescheten,/ ik moet dat inderdaad niet weten". Hahahaha... Maar... je vroeg het wel zelf!

ZUSTER IRIS: Ja, aan u!

JOZEF: Nee, zuster, je vroeg het aan óns. Je vroeg of wíj al stoelgang gemaakt hadden... Daarom begreep ik het eerst niet. Ik kon dat niet weten van óns?

ZUSTER IRIS: *(opgelucht)* Hoo... zó bedoelt u!

JOZEF: Ja, zuster. Je zegt altijd 'wij', alsof wij dingen samen doen...

ZUSTER IRIS: Maar wij praten hier zo allemaal, meneer Jozef. Dat is om onze verbondenheid te tonen. We zijn hier toch allemaal een grote familie?

JOZEF: Hoo... nu snap ik het. *(Teleurgesteld)* Je zegt dat zomaar! Omdat iedereen het doet ...

ZUSTER IRIS: *(roept weer)* Kom nu maar aan tafel, meneer Jozef!

JOZEF: *(zakt schijnbaar weg in mijmeringen en reageert niet)*

ZUSTER IRIS: Meneer Jozef?

JOZEF: Ja, zuster?

ZUSTER IRIS: Aan tafel komen, meneer Jozef. Ik zet het eten hier voor u neer.

JOZEF: Waarom roep je eigenlijk, zuster?

ZUSTER IRIS: Omdat je me anders niet goed hoort, meneer Jozef.

JOZEF: Denk je dat echt, zuster?

ZUSTER IRIS: Heu,...

JOZEF: Praat maar gewoon, zuster. Ik ben niet zo jong meer, maar ik ben nog niet doof.

ZUSTER IRIS: Ik dacht ons alleen maar te helpen, meneer Jozef. Ik dacht... als we luider praten, dan verstaan we mekaar beter.

JOZEF: *(spreekt nu ook nadrukkelijk luider)* Ho, ben jij dan hardhorig, zuster? Hard-ho-rig? Opdat wé mekaar beter zouden verstaan?

ZUSTER IRIS: Mijn oortjes zijn nog uitstekend, meneer Jozef.

JOZEF: De mijne ook zuster. En er is nog iets... *(samenzweerderig)* Ik zal het je in vertrouwen vertellen, zuster... Ik ben misschien geen jeune premier meer, maar ik ben... heu... nog niet seniel, zuster. Ik ben nog niet kinds aan 't worden. Je kunt me gerust als één persoon aanspreken, zonder dat 'we' alles samen moeten doen... Of zonder dat je 't me allemaal eerst moet voordoen... En als mijn kinderen er zijn, mag je ook gerust tégen mij praten en niet mét hen óver mij... zoals die directrice van jou dat doet.

ZUSTER IRIS: Dat heb ik begrepen, meneer Jozef. Ik ga nu maar. Eet smakelijk.

JOZEF: Dank je, zuster. En niet weglopen, hoor!

ZUSTER IRIS: Neenee, meneer Jozef. Ik ga nu de burenen hun eten brengen. Maar ik kom terug, wees maar niet ongerust. Enne, u ook niet weglopen, hé meneer Jozef! *(gaat glimlachend buiten)*

JOZEF: *(alleen en tegen zichzelf)* "Enne, u ook niet weglopen, hé meneer Jozef!" ... Pfff... Alsof ik hier zou kunnen weglopen... "Een kamer met vier muren,/ een gang met vier muren,/ een tuin met vier muren.../ En elke dag telt 24 uren./ Gelukkig is er niets dat eeuwig blijft duren." (...) Zullen wij nu lekker gaan eten, meneer Jozef? Ja zuster, zet je maar neer zuster. Zullen wij het brood smeren, meneer Jozef? Bròòd, zuster? Twee sneetjes in plastic verpakt... Ik krijg die folie er niet af, zuster. Mijn vingers zijn te oud, te stram. De

Ziekte van Dupuitren. Ken je dat, zuster? De Keltische Klauw, zoals ze zeggen. De pees van mijn middenvinger, die versteend is. En dan blijft die krom staan. Daarom lukt me dat niet met dat plastic, zuster. En waar is de boter, zuster? Waar hebben wij de boter gelaten? Ha, ik zie ze al! (*zingt op de toon van een Sinterklaasliedje*) "Zie ginds komt de boter/ in vlootjes eraan./ Het brood ligt te wachten/ maar ik kan er niet aan..." Hahaha, zuster!... Boter... dat zit verdomme ook in zo'n plastic ding. Hoe krijg je dit in godsnaam open?... Ben ik nu een moeilijk mens omdat ik dat niet kan, zuster? Vind je mij een ouwe brompot? Hoe zou 't met de burens zijn? Die zijn nog ouder dan ik... Die mensen kunnen dat brood toch ook niet openmaken? Koffie dan... (*schenkt zich een kop in uit een kannetje en kijkt rond*). Melk? "Melk/ is er voor elk,/ melk is goed voor iedereen,/ maar ik, ik zie er geen..." Hahaha... Ha, hier in dat rondje zit melk! Gevonden! Even omgieten in mijn kop... Komt niks uit... Zuster? Zullen wij onze koffie vandaag maar zwart drinken, dan? Wat zeg je, zuster? Haaa, wij moeten aan dat lipje trekken en dan scheurt het doosje open?! Dat is goed gezien van ons, zuster. (*trekt aan het lipje en de melk spat alle kanten op*). Ziezo, zuster, dat wàs de melk! (...) Wie bedenkt nu zoiets? Die zuster Iris ziet er me een lieve uit, een verstandig meisje ook. Die zou dat kunnen uitvinden, denk ik. Maar die zou liever zelf óns brood smeren en de melk in ónze koffie doen. Nietwaar, zuster? Jazeker, meneer Jozef! Zie je wel! Ze zegt het zelf! Eén klontje suiker, zuster, één wolkje melk en dan drie keer links en drie keer rechts roeren, zuster. Dank je wel, zuster. Het zal de directrice wel zijn die besliste van die boter en de melk dicht te lassen. Dan gebruiken we het op den duur niet meer. Allemaal besparingen. Gooi alles maar op een blad en dat die ouwe sukkels er hun plan mee trekken. Personeel is veel te duur om potjes melk te vullen. Jaja,... die directrice heeft het gedaan. Ze weet natuurlijk niet beter. Ze is nog niet oud genoeg om het te kunnen weten. Ze kómt hier wel, maar ze wóónt hier niet. Nóg niet...

(*Licht uit*)

Tafereel 6

(Jozef zit aan de tafel te lezen. Er wordt gebeld. Hij staat op en gaat naar de deur. Yolanda komt binnen met een aktetasje in de hand)

JOZEF: Haaa, meisje! Jou had ik niet verwacht! Kom je op bezoek?

YOLANDA: *(gespeeld vriendelijk)* Ja, pa. Ik had heel even tijd en dacht: ik moet pa maar eens gaan bezoeken.

JOZEF: Kon je makkelijk parkeren, meisje? Want als je je wagen niet kwijt geraakt, dan zou je er op den duur tegen opzien van op bezoek te komen... Ik begrijp dat wel.

YOLANDA: No problem, pa. Ze hebben hier een eigen parkeerterrein voor bezoekers. For visitors only.

JOZEF: Ja... Rijd jij nog altijd in die Mercedes?

YOLANDA: Mercedes, pa? Pfff, elke dorpslager rijdt in een Mercedes vandaag. Je weet toch dat ik al een tijdje een Jaguar heb?

JOZEF: Ja... Ja, dat zal wel. Ik heb hier geen auto nodig. Ik wandel naar het Noorderplein vanuit de Hemellaan. En beneden is de Boulevard Botanique. Die loopt naar het park. En de Zonnewijzerstraat. Met al de winkels. Ik was er gisteren nog...

YOLANDA: Dan ben je 't hier al een beetje gewoon?

JOZEF: Ja... Ja, het went wel. Er is ook tijd genoeg voor, om te wennen. Ik zit hier maar en wen en wen en wen... en wen. Hoe gaan de zaken, meisje?

YOLANDA: Outstanding, pa! Big business. Geen gelul over conjunctuur bij mij.

JOZEF: Heb je dat bedrijf in Hamburg nog altijd?

YOLANDA: Ik zit er elke week een paar dagen, pa. In Hamburg. Maar dat bedrijf, hoe zal ik 't zeggen. Ik manage het wel. En ik zie het als mijn bedrijf. Nog steeds... Maar er zijn de shareholders natuurlijk...

JOZEF: Jij had dat bedrijf toch zelf overgenomen?

YOLANDA: Jaja... *(gooit het snel over een andere boeg)* Maar ik kom niet op bezoek om het over mijn zaak te hebben, pa.

JOZEF: Er is een winkel in de Zonnewijzerstraat 'Voor Dames en Heren'. Echt mooi, die etalage. Grote klasse!...

YOLANDA: Je woont hier goed, hé? (*obligate vraag*) En het eten, is dat ook lekker?

JOZEF: Ja...

YOLANDA: Ik durf wedden dat je hier nooit meer weg wilt!

JOZEF: Ja... Nee... Soms wel. Dan wil ik naar huis. (*Uitdagend, met veelzeggende blik*) Maar eigenlijk, ik heb niks meer te willen...

YOLANDA: Naar huis? Wel, daarover wil ik het eens hebben. Ik kreeg de papieren van de notaris. De erfenisaangifte en zo. We moeten die samen maar eens bekijken.

JOZEF: Ja...

YOLANDA: Kijk, jullie waren zonder huwelijkscontract getrouwd. Ons moeder overleed en...

JOZEF: Ja... Ons moeder...

YOLANDA: Het huis was van jullie beiden.

JOZEF: Ja... Alles was van ons alletwee.

YOLANDA: Ja, maar ons moeder is er nu niet meer. En dan moet er natuurlijk een erfenisaangifte gebeuren. Voor de successierechten, hé pa. De notaris heeft dat allemaal berekend.

JOZEF: Ja...

YOLANDA: (*haalt papieren uit haar aktetasje*) Kijk, er zijn de roerende goederen en er is de real estate. Dat zijn twee verschillende dingen.

JOZEF: Ja...

YOLANDA: De roerende goederen zijn gemakkelijk. De inboedel wordt geschat op basis van de brandverzekering. Daarnaast is er nog geld op spaarrekeningen en er zijn vaste beleggingen in obligaties. (*Belerend, met ingehouden verwijt*) Dat was dom van jullie. Zoveel geld zomaar aan de bank geven en overal sporen nalaten. Daar kunnen we nu niet meer mee weg. Dat jullie met dat spaargeld toch nooit naar Luxemburg gegaan zijn! Of nog verder, offshore... Niet te begrijpen... Maar goed, het is nu zo. Ten slotte is er het huis. Dat hebben we laten schatten en die schatter begreep direct dat het voor de successierechten was. Die heeft dus zeker niet overdreven. Als 't verkocht wordt, krijgen we er veel meer van. Maar dat kan dan ook wel in stilte geregeld worden, want een koper wil zelf liefst niet te veel beschrijf betalen.

JOZEF: Ja... Maar ik moet toch geen erfenisrechten betalen?

YOLANDA: Neen, op het huis niet. Op de inboedel en op het geld wel, maar dat valt mee omdat het verdeeld wordt.

JOZEF: Ja... Verdeeld?

YOLANDA: Haja, ons moeder had ook de helft en die is er nu niet meer, hé? Dat is toch logisch, hé pa?!

JOZEF: Gisteren ben ik gaan winkelen in de Zonnewijzerstraat. Hier beneden...

YOLANDA: *(gaat onverstoord door)* Kijk, het komt erop neer dat de waarde van het huis in twee gedeeld wordt. De helft van jou, de helft van ons moeder. Die helft van ons moeder gaat door drie. Er zijn drie erfgenamen: ik, onze Sam en jij. Jij krijgt dus in totaal 66 procent van het huis, de rest doen we in twee.

JOZEF: Maar, kan dat wel? De langstlevende krijgt toch alles tot hij zelf dood gaat?

YOLANDA: Dat zit anders pa. De langstlevende krijgt het vruchtgebruik. Maar de naakte eigendom wordt verdeeld. Versta je dat, pa?

JOZEF: Ja... *(Plotseling)* Nee, dat versta 'k niet...

YOLANDA: Wel, een huis bestaat uit stenen én je kunt erin wonen. Dat zijn twee verschillende dingen. De naakte eigendom, dat zijn de stenen. Die kan je afbreken of bijbouwen of verkopen of verhuren... Het vruchtgebruik is wat die stenen opbrengen. Je kunt er zelf in wonen, je kunt het huis verhuren of verkopen...

JOZEF: Er is een winkel in de Zonnewijzerstraat, hier beneden, 'Voor Dames en Heren'. Echt mooie dingen hebben ze daar. Geen kleding of zo. Maar luiers.

YOLANDA: *(merkt niet of wil niet merken, dat Jozef ondertussen al enige tijd zijn eigen gesprek aan 't voeren is)* Het vruchtgebruik is voor de langstlevende. Jij mag het huis blijven gebruiken. Maar de stenen zijn van ons alledrie.

JOZEF: Ja... de langstlevende ... blijven gebruiken ... Waarom woon ik dan hier nu?

YOLANDA: Ja maar, pa, daar gaat het nu niet over. Hier word je goed verzorgd, heb je eten, de was en de plas, gezelschap... 't Is hier veel beter dan alleen thuis.

JOZEF: Ja... Maar ik was niet alleen thuis. Ons moeder...

YOLANDA: ...die is dood, pa.

JOZEF: Ja... Maar ze was er nog. Soms is ze zelfs hier.

YOLANDA: Dat huis, pa! Het beste is dat je 't verkoopt. Met een huurder heb je niks dan last. Die betaalt dan weer niet, of hij vindt dat je moet kosten doen, of hij ruïneert de boel... Gewoon: verkopen, pa! Sell it! Make money...

JOZEF: *(vertelt gewoon zijn eigen verhaal verder, terwijl Yolanda de handen hulpeloos in de lucht steekt en met alle mogelijke moeite tracht haar geduld niet te verliezen 'voor de goede zaak')* Luiers, dat marcheert altijd. 'Vroeg of laat heb je ze nodig', zeggen de mensen... Maar dat klopt niet. Vroeg én laat heb je luiers nodig... Er zijn mensen die 'het' niet zo goed meer kunnen ophouden. Er zijn heel mooie modellen bij. Voor als je in bed ligt en geen broek draagt of zo. Bedrukt met bloemen. Hahaha, dan komt de meststof meteen goed terecht... Er zijn er ook met een papieren kantje opzij. Voor als er bezoek komt. Ach ja, als je toch in bed pist, kan je 't beter in stijl doen.

YOLANDA: *(tracht weer de aandacht van Jozef op de verkoop van het huis te krijgen)* Kijk, de notaris heeft ook uitgerekend dat wij recht hebben op elk 17 procent van de liggende gelden en van de beleggingen. Dat is ons moeders deel. Maar 't schijnt nogal veel te zijn. 't Is te gek om die beleggingen nu te verkopen om aan geld te geraken.

JOZEF: Er zijn zelfs luiers bij waar je driemaal in mag pissen en die zoveel vocht opslorpen dat ze toch droog blijven. Of zeggen ze dat alleen maar voor de reclame? Want die verkopers,... die zeiken soms ook wat af. Dat komt misschien door die luiers. Dan steekt het niet zo nauw...

YOLANDA: Als we nu het huis verkopen, dan is jouw deel groot genoeg om moeders deel van de beleggingen uit te betalen.

JOZEF: *(pikt onverwacht en zeer alert in. Houdt zich ogenschijnlijk van den domme, maar het is merkbaar dat hij al op een plannetje broedt)* Uit te betalen, Yolanda? Maar aan wie dan?

YOLANDA: Aan ons, aan mijn broer bijvoorbeeld. Maar er is ook geld nodig voor de successierechten, pa. En dat kan allemaal met het geld van het huis betaald worden.

JOZEF: En wie betaalt dit hier dan, meisje?

YOLANDA: Wat dan, pa?

JOZEF: Deze kamer, dit huis, de zuster, de Directrice, mijn eten, de was en plas...

YOLANDA: Daar is voor gezorgd, pa. De directrice heeft volmacht op jouw pensioen. En er blijft genoeg aan beleggingen over, buiten moeders deel. Je moet je daar geen zorgen over maken.

JOZEF: Waarom moet het huis dan verkocht worden?

YOLANDA: Om te kunnen verdelen, pa. Het deel van ons moeder, hé! (*probeert te forceren door te bluffen*) De notaris zegt het ook. Dat móét zo. Dat is de wét.

JOZEF: En als we nu alles laten zoals het is? Later krijgen jullie toch alles wat er overblijft? En zie mij nu, wat kan ik nog opdoen?... Ik zit hier maar...

YOLANDA: Juist daarom, pa. We moeten dat huis nu verkopen.

JOZEF: Waarom?

YOLANDA: Om te verdelen, pa. Te ver-de-len. Bekijk je zoon eens, onze Sam! Een kunstenaar. Leeft van de vrije liefde en van de hemelse dauw. Heeft ergens een zolder waar hij schildert, slaapt en neukt tussen de doeken, eet en zuipt in de geur van terpentijn. Heeft geen auto, geen tv, niks... Wil zelfs geen kinderen maken omdat hij ze niet te eten kan geven... Die kan dat geld goed gebruiken, pa.

JOZEF: Ja... Jij hebt ook geen kinderen...

YOLANDA: Neen, maar daar heb ik voor gekozen, pa. All that fucking noice... No way! Ik moet me kunnen concentreren en wil wat rust hebben thuis. Voor kinderen heb ik het veel te druk met de zaak.

JOZEF: In Hamburg...

YOLANDA: Ook, pa. Maar als je nu hier tekent, pa, dan is voor de notaris alles in orde en kunnen we er gewoon beginnen werk van te maken.

JOZEF: (*stapt terug over op zijn eigen verhaal. Het is duidelijk dat hij dit doet om zijn dochter te tergen*) Er woont een mevrouw een beetje verder, hier in de Hemellaan. Zij komt haast niet meer buiten. En die juffrouw van de luiwinkel brengt haar elke week een bezoek. Dan heeft ze verschillende modellen en staaltjes bij en die mevrouw kan dan zelf uitkiezen. Jaja, ze doen wat voor hun klanten...

YOLANDA: (*verliest haar geduld*) Paaaa! Blijf nu even bij de zaak! Ik heb niet de hele dag tijd om die verdeling te regelen!

JOZEF: De verdeling regelen?...

YOLANDA: Ja, pa.

JOZEF: Maar... we kunnen het ook laten zoals het is, meisje. Jullie moeders deel blijft gewoon in de pot en het kan er niet weg.

YOLANDA: *(nadrukkelijk)* Dat huis móét verkocht worden! Nu! De markt is er rijp voor. De prijzen staan hoog. Volgend jaar is die hele straat ingepalmd door vreemdelingen en geeft er niemand nog een cent voor. Toeslaan, pa! Het ijzer smeden wanneer het heet is!

JOZEF: *(slijmt om daarna ongenadig toe te slaan)* Ja... Daar heb je gelijk in, meisje. Al een geluk dat jij zo'n goede zakenvrouw bent. Jij hebt inzicht in die dingen.

YOLANDA: I know! Ben blij dat je 't eindelijk begrijpt, pa. Kom, teken nu hiér.

JOZEF: Weet je wat ik zal doen, meisje? Ik... Wel, ik heb een heel goed idee! Ik... ik zal er nog eens over nadenken, Yolanda!... En steek nu die papieren maar weg. En vertel me eens over Hamburg, over de zaak,... Of, hoe gaat het met je man, trouwens? "Is hij nog altijd trouw,/ aan zijn vrouw,/ of neemt hij 't niet zo nauw?..."
Hahaha ...

YOLANDA: *(boos)* Ik moet gaan! Mijn agenda staat overvol. Van de ene meeting naar de andere. En vliegtuigen wachten niet. Denk er nog maar eens goed over na,... maar niet te lang!

JOZEF: Ja... Doe jij dat ook, meisje... Er eens goed over nadenken. Denk er maar eens héél goed over na...

(Er wordt gebeld. Jozef onderbreekt het gesprek en gaat naar de deur)

JOZEF: Een ogenblikje, meisje. We krijgen nog bezoek... *(Opent de deur. De Directrice komt binnen)*

DIRECTRICE: Mag ik even storen, meneer Jozef? Die Toyota op de parking, is die misschien van mevrouw uw dochter? De lichten zijn blijven branden...

JOZEF: Mijn dochter rijdt met een Jaguar, mevrouw de Directrice. Een Jaguar! Engelse klasse. Mercedessen zijn voor de dorpslager... Maar een Toyota??

YOLANDA: *(onaangenaam verrast, probeert zich te herpakken)* Ja, mevrouw. De Jaguar is vandaag in de garage voor onderhoud. Die Toyota is een vervangwagen. Ik dacht toch meteen op te stappen. Dank je wel, mevrouw. *(graait papieren en aktetasje bij elkaar en exit, samen met de directrice)*

JOZEF: *(roept nog na)* Als je in de Zonnewijzerstraat komt, kijk dan eens naar de etalage van die luiwinkel, meisje. Misschien zijn ze in promotie... *(mijmerend voor zichzelf)* Die Toyota, een vervangwagen?... Van een Jaguargarage? Jajaa!...

(Licht uit)

Tafereel 7

(Jozef zit in pyjama en kamerjas in de zetel, zuster Iris maakt het bed op)

JOZEF: Vind jij dat ik mijn huis moet verkopen, zuster?

ZUSTER IRIS: Dit huis, meneer Jozef?

JOZEF: Nee zuster, dit 'huis' niet. Dit is een kamer. Mijn huis. Waar ik woonde...

ZUSTER IRIS: Dat weet ik niet, meneer Jozef. Of u dat moet verkopen... Waarom zou u dat doen?

JOZEF: Mijn dochter wil dat, zuster.

ZUSTER IRIS: Waarom, meneer Jozef?

JOZEF: Omdat ze geld nodig heeft, zuster. Haar zaak staat aan de rand van de afgrond, ze rijdt met een tweedehandse auto, haar man wil van haar weg, zij heeft schulden, en een lesbisch vriendinnetje in Hamburg dat ze elke week bezoekt...

ZUSTER IRIS: Oei! Zo erg? Heeft zij u dat allemaal gezegd, meneer Jozef?

JOZEF: Ja, zuster. Dat heeft zij me allemaal gezegd. Heu,... met haar ogen, zuster. "Ogen,/ hebben mij nog nooit bedrogen". Hahaha... Zij denkt dat ik niet goed meer bij mijn hoofd ben, en ik spreek soms wat traag... Maar ik zie nog goed, zuster.

ZUSTER IRIS: Dat moet wel zijn, meneer Jozef.

JOZEF: Zij doet altijd heel stoer, is kortaf, gebruikt wat Engelse woorden, vernedert mensen... Maar eigenlijk heeft zij het gewoon moeilijk met zichzelf. Dat had ze als kind al, zuster. Ze was groter dan de andere kinderen, maar graatmager. En ze had flaporen. Daarvoor werd ze uitgelachen op school. Kinderen kunnen hard zijn, zuster. Stilaan leerde ze om als eerste zelf in de aanval te gaan. Dat komt vaker voor. Heel wat 'sterke karakters' zijn gebouwd op een minderwaardigheidsgevoel... Zij reageert haar angsten en frustraties af. Het is een masker. Zoals ik wel eens rijmpjes opzeg. De mensen denken dan dat het niet meer tot me doordringt wat ze zeggen. Maar ik blijf wel alert. En ik kan op slag veranderen. Van bloemzak in klootzak, zeg maar... Die brutaliteit van mijn dochter is ook zo'n masker. Meer niet. En nu, nu denk ik dat zij heel diep zit en alleen veel geld haar nog kan redden.

ZUSTER IRIS: Dan moet u zelf weten wat u doet, meneer Jozef. Als u uw dochter wilt helpen,...

JOZEF: Zou zij daarmee geholpen zijn, zuster?

ZUSTER IRIS: Dat weet ik niet, meneer Jozef. Maar u heeft toch nog een zoon ook, nietwaar?

JOZEF: Jazeker, zuster.

ZUSTER IRIS: Ik dacht eerst dat u hem bedoelde. Die is altijd lief. Beleefd en vriendelijk. En vooral erg bekommerd om u. Maar hij ziet er zo... ja, een beetje armer uit.

JOZEF: Altijd lief... beleefd en vriendelijk... erg bekommerd... een beetje armer... Niets is wat het lijkt, in de wereld... zuster.

ZUSTER IRIS: Neen, blijkbaar niet.

JOZEF: Mijn zoon is een kunstschilder, zuster. Hij was als kind erg verstandig, hoogbegaafd zelfs. Veel intelligenter dan zijn zuster. Maar op school bracht hij er niets van terecht. Hij wilde kunstschilder worden. Maar de academie werd ook niets. Toen begon hij voor zichzelf te kladderen. Af en toe verkocht hij iets. Hij huurde een loft waar hij zijn atelier maakte en er tegelijk ging wonen.

ZUSTER IRIS: Misschien heeft hij het geld meer nodig, meneer Jozef? Of anders: eerlijk verdelen?

JOZEF: Ik denk niet dat hij het geld nodig heeft, zuster. Hij vindt niet, dat ik niet goed bij mijn hoofd ben, maar beschouwt me wel als een beetje kinds. Maar ook dat ben ik niet. Ik laat het hem gewoon geloven. Zoals iedereen alles mag geloven wat ze zich indenken. Maar ik heb altijd in hem geloofd. Zijn eerste schilderijen liet ik zelf door iemand kopen en schonk ze daarna weg. Ze waren trouwens toch lelijk. Maar ik wist dat hij het zou maken. Ik begon me te verdiepen in de kunstwereld en ontdekte hoe de mechanismen werkten. Het wereldje van marchands en van galerijen in New York en in Londen. Kwaliteit of kunst was ondergeschikt. Het was alleen een kwestie van relaties en in het juiste netwerk zitten.

ZUSTER IRIS: En daar geraakte uw zoon nooit bij, meneer Jozef?

JOZEF: Toch wel, zuster. Hij zegt het niet. Hij spreekt er nooit over. Schept er ook niet over op. Hij leeft nog altijd even eenvoudig als 15 jaar geleden. Gaat nog altijd even minzaam met de mensen om. (*geheimzinnig*) Maar ik weet meer. Vél... meer!

ZUSTER IRIS: Ho ja, meneer Jozef? U maakt me nieuwsgierig?

JOZEF: Zijn schilderijen worden al naar New York verscheept voor de verf droog is. Ze hangen daar in de grootste galerijen en worden vreselijk duur verkocht. Hij krijgt daar 40 procent van. De rest is

voor de galerij en de tussenpersonen en de kosten. Maar het loont goed.

ZUSTER IRIS: En dan blijft hij gewoon op die zolder wonen, meneer Jozef?

JOZEF: Ja, ... Hij wil zo graag bescheiden overkomen. Hij wil de mensen niet choqueren. Als ze denken dat hij behoeftig is, vragen ze hem niets en hoeft hij niet te delen. Maar ik weet dat hij een villa in Spanje heeft en een appartement in Parijs. Daar verblijft hij geregeld. Ook om te schilderen.

ZUSTER IRIS: (*schalks*) Is hij getrouwd, meneer Jozef?

JOZEF: Neen, hij is niet getrouwd. Maar hij heeft wel een vaste relatie. Al meer dan 10 jaar. Zij was een model van hem. Er wordt nooit over gesproken. Maar ik kwam er toevallig achter.

ZUSTER IRIS: En heeft u kleinkinderen, meneer Jozef?

JOZEF: Nee, zuster... Jammer genoeg niet. Mijn dochter wilde geen kinderen. Zij trouwde alleen met haar man om een basiskapitaal te hebben en haar zaak te kunnen beginnen. Zij hield niet van hem. Ze pronkte zelfs niet met hem. Zij heeft haar hele leven lang vriendjes gehad. En zelfs vriendinnetjes. Want het stak niet zo nauw voor haar... En mijn jongste zoon kreeg een ziekte. Daardoor kon hij geen kinderen verwekken...

ZUSTER IRIS: Hoe jammer, meneer Jozef. Ik zou zelf wel graag kinderen willen. En misschien ook kleinkinderen. Heu, later dan...

JOZEF: Ik hoop dat je ze krijgt, zuster. En dat je er goeie mensen van maakt. Met échte waarden...

ZUSTER IRIS: Zoals u dat deed, meneer Jozef.

JOZEF: Ja... of ook weer niet. Ik weet het niet, zuster. Neem nu mijn dochter. Zij lijkt maatschappelijk geslaagd. Maar is zij dat? Of is haar leven een puinhoop? Is haar gedrag onbetamelijk? Ik weet het niet... Misschien is het wel allemaal mijn schuld...

ZUSTER IRIS: Veroordeelt u haar, meneer Jozef?

JOZEF: Neen, zuster. Ik stel het alleen vast. Ik stel het in vraag. Ik oordeel niet. Ik weet hoe ik geleefd heb, zuster...

ZUSTER IRIS: U heeft zeker heel braaf geleefd, meneer Jozef.

JOZEF: Zo zal niet iedereen denken, zuster...

ZUSTER IRIS: Ha, neen?

JOZEF: Ik heb genoten, zuster. Ik heb sterk geleefd, ik heb de laatste druppels opgelikt. Maar dat was niet altijd trouw...

ZUSTER IRIS: Bedroog u uw vrouw dan, meneer Jozef?

JOZEF: Neen, zuster. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik haar bedroog. Dat zou ik niet aangekund hebben. Maar...

ZUSTER IRIS: Maar...?

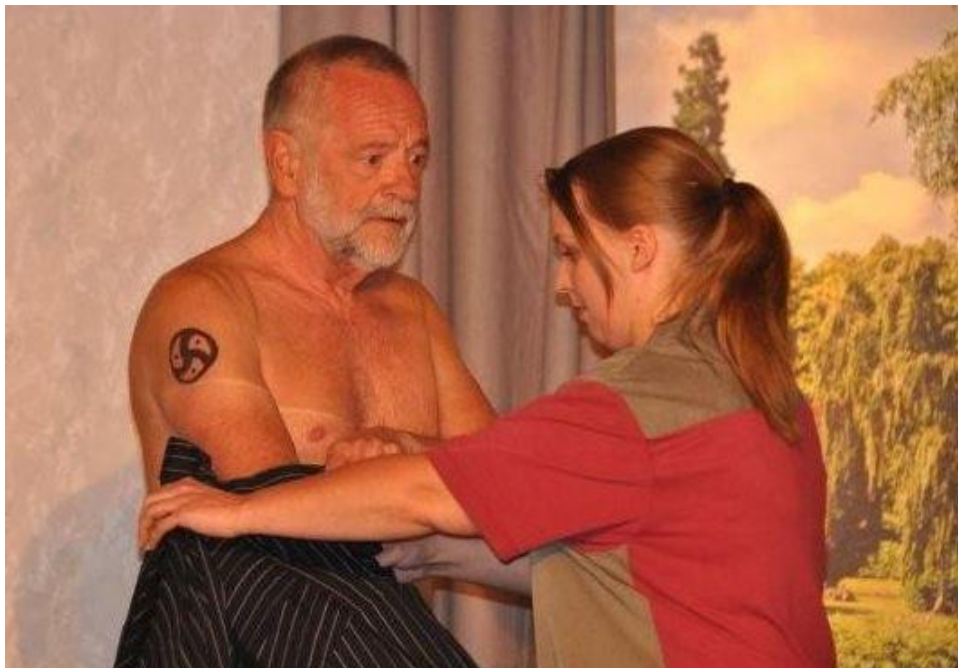
JOZEF: Er waren momenten waarop ik het moeilijk had, zuster. Waarop ik me eenzaam voelde. Waarop ik de roep van de verte hoorde... Ons moeder was zo gelukkig in haar straat. Maar ik, ik wilde meer. Ik wilde de hele wereld. Ik wilde de Melkweg en de Andromedanevel tegelijk... Ik kon niet kiezen.

ZUSTER IRIS: En u maakte uzelf ongelukkig, meneer Jozef?

JOZEF: Neen, zuster. Ik creëerde een meerwaarde in mijn leven, zonder ons moeder te benadelen of pijn te doen. Dat kan toch niet fout geweest zijn, zuster?

ZUSTER IRIS: *(ontwijkt een antwoord)* Zal ik u helpen met aankleden, meneer Jozef? *(Ze helpt hem uit zijn pyjamajasje en neemt een overhemd. Op zijn naakte schouder is duidelijk een kleine tattoo met het tryskylteken te zien. Het licht op het podium dimt, alleen een spot blijft de tattoo belichten. Het doek gaat dicht)*

PAUZE

Wim Waes als Jozef en Elke Rammon als Zuster Iris in Tryskyl, opgevoerd door Tejater80 in Edegem, april 2010.

Tafereel 8

(Deze scène begint waar de vorige eindigt. Jozef staat recht in bloot bovenlijf. De pyjama hangt over een stoel. Zuster Iris helpt hem een hemd aantrekken.)

ZUSTER IRIS: Zo, meneer Jozef, alweer bijna piekfijn in orde voor de nieuwe dag!

JOZEF: Ja...

ZUSTER IRIS: *(bemerkt een tattoo op schouder van Jozef)* Meneer Jozef?

JOZEF: Ja, zuster?

ZUSTER IRIS: Was u zeeman, vroeger?

JOZEF: Nee, zuster. Ik heb wel eens gevaren... als passagier,... soms ook in woelig water... op de zee van 't leven... Maar ik was geen zeeman. Waarom denk je dat, zuster? Sta ik te wiebelen op mijn benen?

ZUSTER IRIS: Neenee, meneer Jozef. Maar mijn moeder zei dat vroeger tattoo's heel zeldzaam waren. Vandaag heeft iedereen er. Maar toen, alleen zeelui.

JOZEF: Zei je moeder dat, zuster?

ZUSTER IRIS: Ja, meneer Jozef. Hoewel ze zelf ook een kleine tattoo heeft...

JOZEF: Had zij dan gevaren, zuster?

ZUSTER IRIS: Nee, meneer Jozef. Toch niet dat ik weet... Haar vader was wel kapitein op de lange omvaart. Misschien daardoor? Wat is dat teken op uw schouder eigenlijk, meneer Jozef? Het lijkt op het Yin-en-Yangteken, maar het heeft drie vlakken in de cirkel en de spaken zijn ook gebogen.

JOZEF: Het is een tryskyl, zuster.

ZUSTER IRIS: Tryskyl?

JOZEF: Het is een runenteken, zuster. Bij de Kelten stond het symbool voor de drie elementen: water, vuur en aarde. Toen kwam het christendom. Dat had nieuwe symbolen, maar niemand wilde die. Dus namen ze maar de Keltische over en gaven er een nieuwe betekenis aan. Voor de christenen was de tryskyl de Heilige Drievuldigheid: God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest.

ZUSTER IRIS: Was u zo gelovig, meneer Jozef, dat u het teken zelfs op uw schouder liet tatoeëren?

JOZEF: Het heeft nog een andere betekenis, zuster. Het is het kenteken van mensen met een gelijke levensstijl. Elk puntje in de cirkel staat voor een waarde: respect, vertrouwen en discipline. De cirkel zelf staat voor trots.

ZUSTER IRIS: Het klinkt bijna zoals een sekte, meneer Jozef. Een geheime broederschap...

JOZEF: Dat is het ook in zekere zin, zuster. Heel veel mensen schurken er tegenaan, maar ze komen nooit verder dan wat 'vieze seks'. Weinigen beleven de diepere waarden als een filosofie...

ZUSTER IRIS: Waarover heeft u het eigenlijk, meneer Jozef?

JOZEF: Over SM, zuster...

ZUSTER IRIS: (*stomverbaasd*) SM????

JOZEF: Je verstaat het goed, zuster... Sadomasochisme...

ZUSTER IRIS: Vrouwen die met de zweep geslagen worden en zo, meneer Jozef? Ik zag het al eens op tv...

JOZEF: Dat is maar het uiterlijke vertoon, zuster. Sommige mensen genieten van pijn. Het is een heel vreemd chemisch proces dat zich in hun lichaam afspeelt. Zij voelen het niet als pijn. Hun verstand gilt het uit van afschuw, maar hun huid schreeuwt terug: Néé, dit is lekker! Het bestaat... Het is vreemd. Maar het is veel meer dan dat... Het is een cultuur.

ZUSTER IRIS: Ik kan me niet voorstellen dat iemand graag pijn heeft, meneer Jozef.

JOZEF: Ze ervaren het niet als pijn, zuster. Er komen zoveel endorfines vrij in de hersenen, dat ze eigenlijk verdoofd zijn. Maar door de adrenaline genieten ze dan toch weer wel. En de combinatie van beide leidt tot een explosie van duizenden sterretjes onder hun hersenpan.

ZUSTER IRIS: Ik zou het vernederend vinden, als iemand me zou pijn doen terwijl ik machteloos ben, meneer Jozef.

JOZEF: Vernedering kan een loutering zijn, zuster. Soms moet je eerst door het dal gaan, om terug te kunnen opklimmen. Een SM-slavin is zoals een Russisch poppetje: je pelt ze laag voor laag af tot je het kleine meisje in de volwassen vrouw bereikt. Pas als dat meisje bevrijd is, kan het opnieuw beginnen groeien. Veel groter dan de vrouw eerst was... Dat is SM, zuster. Respect, discipline,

grenzen verleggen in het volste vertrouwen, groeien als mens en daarna... trots, zuster. Tróts!!

ZUSTER IRIS: Maar hoe kan iemand die zich laat slaan en vernederen nog zelfrespect hebben, meneer Jozef?

JOZEF: Omdat ze in zichzelf en in haar Meester de kracht vindt om alles los te laten wat haar beperkt, omdat ze de moed heeft zich helemaal over te leveren aan degene die ze grenzeloos vertrouwt.

ZUSTER IRIS: Dat vertrouwen moet dan wel oneindig groot zijn, meneer Jozef...

JOZEF: Met de blinddoek om, in het ravijn springen, zuster. En ondertussen gelóven... nee, wéten dat je niet te pletter zult storten, dat Hij je vleugels geeft die je boven jezelf doen uitstijgen. Dat is de essentie, zuster.

ZUSTER IRIS: Was u een SM-Meester, meneer Jozef?

JOZEF: Er bestaan geen Meesters of Meesteressen, zuster.

ZUSTER IRIS: Ha neen? Ik dacht...

JOZEF: Jij denkt zoals de meeste mensen, zuster. Maar er is altijd nog iemand die groter is dan jezelf... (...) We zijn allemaal onderdanig. Van bij onze geboorte. We gehoorzamen aan onze ouders, aan peter en meter, aan grote broer of grote zus. Later op school... We moeten de richtlijnen van de leerkracht volgen. In de jeugdbeweging is er de leiding. We gaan daarna werken. Onder een ploegbaas of een manager. We trouwen en we horen de hele tijd doe-dit-doe-dat. Er komen kinderen. Als die klein zijn, rijden we daar elk weekend mee rond, van de ene hobby naar de andere. Maar als ze groot zijn, dan kiezen zij in welk bejaardentehuis ze ons zullen dumpen. En we ondergaan dat. Op het einde van ons leven komt Pietje met de Zeis. Die zegt niks. Die kijkt alleen maar en doet teken van met hem mee te gaan. Ook daaraan geven we gevolg. We kunnen er niet aan ontkomen. Altijd, heel ons leven lang, zijn we onderdanig.

ZUSTER IRIS: Dus, dat van die Meesters en die slavinnen... dat klopt niet?

JOZEF: Sommige onderdanigen zijn vergevorderd, zuster. Ze hebben een sterke persoonlijkheid. Het zijn mensen met een ijzeren zelfdiscipline, die geleerd hebben zich te onthechten. Hun grenzen te verleggen. Die de kracht hebben om zich klein te durven tonen en daardoor juist zo groot worden. Zij zijn het voorbeeld voor andere submissieven.

ZUSTER IRIS: Ze zijn hun leiders?

JOZEF: Nee zuster. Een Dominant is geen leider, maar een begeleider.

ZUSTER IRIS: En u was zo'n begeleider, meneer Jozef?

JOZEF: Ja, zuster. Maar SM was voor mij geen seksuele fantasie. SM was voor mij een bewustzijn waarvoor ik mijn hart en mijn geest gebruikte. Al de rest was ondergeschikt. Het waren hulpmiddelen. Geen doel op zich.

ZUSTER: En uw vrouw was uw slavin, meneer Jozef?

JOZEF: Neen, zuster. Mijn vrouw was mijn vrouw. Mijn slavin ontmoette ik vele jaren later. Toevallig. In de lift.

ZUSTER IRIS: In de lift?

(Het licht verkleurt in een soort grijsblauw. Het 'verhaal' van Jozef krijgt een andere dimensie)

JOZEF: Zij was vreselijk corpulent, woog meer dan 160 kg. Gleed op haar werk binnen en verschool zich tot ze klaar was. Op een dag moest ik daar ook zijn. Op de vijfde etage. Toen ik vertrok was zij ook boven. We gingen met dezelfde lift samen naar beneden. Elk tegen een wand gedrukt. Er hing een haast zure geur van de spanning. Zij wilde vluchten, zich verbergen,... Maar in een lift ben je tot elkaar veroordeeld. We zegden geen enkel woord. We keken mekaar niet aan. Ik wilde niet dat zij zich bekeken voelde. En zij dacht dat niemand keek als ze zelf ook niet keek.

ZUSTER IRIS: Wat moet ze zich geschaamd hebben!

JOZEF: Maar hoooo,... wat voelde ik een pijn in haar! Hoe vreselijk moet zij zich al jaren geschaamd hebben! Het lelijke eendje van de familie. Een vermomd hoopje menselijk puin. Elk jaar met Nieuwjaar dezelfde domme wensen van even domme tantes: een goed lief, dit jaar... En steeds maar een groter wordende hunker in dat overdadige lijf van haar, maar tegelijk weten dat dit lijf in zijn overvloedigheid totaal nutteloos was. Dat niemand haar ooit zou strelen, dat geen kind aan haar borst zou zogen. Maar ik voelde nog meer dan haar pijn en haar verlangen. Ik voelde ook hoe groot haar hart was, wat een fantastische vrouw zij zou kunnen zijn als de natuur haar niet zo mismakkt had. Ik voelde, hoe in het lelijke eendje een prachtige, witte zwaan gevangen zat. Toen we uitstapten, liep ik recht naar de uitgang. Zij waggelde naar een deur in de gang. Ik draaide me plotseling om, ging terug naar haar en gaf haar een klinkende zoen. Zonder iets te zeggen, zonder nog om te kijken, ben ik toen weggegaan. Ik weet niet eens hoe ze achterbleef...

ZUSTER IRIS: Meneer Jozef! Dat is niet te geloven...

JOZEF: Ja...

ZUSTER IRIS: En dan, meneer Jozef?

JOZEF: De volgende dag wachtte ik haar na werktijd op en we gingen samen iets drinken. Ze was in jaren niet meer in een café geweest. Ze was nergens meer geweest waar mensen waren. Ik dwong haar naar binnen. Met mijn ogen. We praatten. Ze vertelde, hoe ze thuis alle spiegels had stukgeslagen. Ik luisterde. Ze vroeg plots of we wilden opstappen. Ze moest naar het toilet. Ik keek haar doordringend aan en ze begreep dat ik wilde, dat ze in die zaak naar 't toilet zou gaan. Alsof ik haar bij de nek had gegrepen, stond ze willoos op, ging de hele zaak door en kwam daarna terug.

ZUSTER IRIS: Waarom deed u dat, meneer Jozef? Ze moet zich doodgeschaamd hebben.

JOZEF: Toen ze terug bij me aan tafel zat, zei ik haar dat ik haar goed gevolgd had met mijn ogen. Dat ik ook naar de andere aanwezigen had gekeken. Dat niemand haar had aangestaard, dat het niemand was opgevallen dat ze naar 't toilet ging... "Er volgden me duizend ogen..." zei ze rillend. "Ja," zei ik, "maar alleen in je verbeelding!". We bleven elkaar ontmoeten. Tussendoor. Elke keer dwong ik haar tot iets anders. Ze begon te groeien. Te ontdekken, hoeveel ze als mens waard was. Ik bond haar vast en begon haar uit te schelden. Tot ze bijna brak. Dan begon ik haar te prijzen. Ik sloeg haar, afgemeten, in een perfecte beheersing. Ik speelde met haar geest, met haar angst, met haar schaamte,... tot ze ontdekte dat zij die kon beheersen en er geen speelbal van was. Ik leerde haar... overwinnen! Ik leerde haar kiezen. Kiezen om te zijn. Of niet te zijn. Kiezen voor zichzelf. Kiezen om... te verliezen, zelfs.

ZUSTER IRIS: Zag u haar graag, meneer Jozef?

JOZEF: Ja, zuster.

ZUSTER IRIS: En uw vrouw dan, meneer Jozef.

JOZEF: In mijn hart zijn vele kamers, zuster. Ze zien er allemaal anders uit, ze worden anders bewoond, maar allemaal door mensen die ik graag zie.

ZUSTER IRIS: Een hart heeft toch maar vier kamers, meneer Jozef?

JOZEF: Mijn hart heeft er meer, zuster. Ik heb er bijgebouwd. En omdat ik zoveel mensen in mijn hart laat wonen, lijkt het wel of ik een buikje heb. Maar dat is eigenlijk van de liefde, zuster...

ZUSTER IRIS: En hoe ging het dan verder met haar, meneer Jozef?

JOZEF: Ze begon zich beter en beter te voelen in haar vel, zuster. Ze straalde dat ook uit. En de mensen begonnen haar op te merken. Hààr, zuster. Niet alleen meer dat dikke, uitdijende lijf, maar wie ze werkelijk was. Ze deed ook moeite om te vermageren. Na vijf jaar woog ze nog 65 kg en droeg maatje 38. Ze schaamde zich niet meer. Ging naar de openbare sauna en vergeleek haar lichaam met dat van anderen. Ze heeft vertrouwen in me gehad, zuster. Ze had de discipline om haar grenzen te verleggen. Ze kreeg opnieuw zelfrespect. En daar was ze terecht trots op, zuster.

ZUSTER IRIS: Vertrouwen,... discipline,... respect,... trots... De tryskyl?

JOZEF: Juist, zuster. Toen besloten we om elk een tattoo te laten zetten. Klein, onopvallend. Maar voor eeuwig.

ZUSTER IRIS: Wat een mooi verhaal!

JOZEF: Het verhaal kende ook een einde.

ZUSTER IRIS: Triest, meneer Jozef?

JOZEF: Nee, zuster. Een mooi einde. Als ik bij haar was, zat ze meestal naast me op de bank. Op een dag ging ze op haar knieën tegenover me zitten...

(Over het hele podium verkleurt het licht in rood. Jozef gaat op bed zitten, zuster Iris (of een andere actrice) gaat op haar knieën tegenover hem zitten en speelt nu de rol van het meisje. Ze heeft zich een collar om de hals gedaan. Ter info: in sm-middens heeft een collar ongeveer de waarde van een trouwring)

MEISJE: Meester, ik heb alles aan U te danken. Hoe kan ik U ooit missen?

JOZEF: Moet dat dan?

MEISJE: Ik ben nog jong, Meester. Ik heb nog een leven voor me. Nu wel, Meester. Dank zij U. Maar er is geen leven voor ons samen.

JOZEF: Als ik weet dat jij gelukkiger kunt worden, als ik weet dat jij vooral sterk genoeg bent om alleen aan je geluk te werken, dan laat ik jou los.

MEISJE: Meester, hoe kan ik voor mezelf kiezen als U mijn hele wereld bent? U bent alles voor mij. U leerde me eten, U leerde me vrijen, U leerde me groeien, U leerde me in mezelf geloven, U leerde me genieten, U leerde me kiezen,... U gaf me het leven terug. Zonder U was ik nooit geweest wie ik nu ben.

JOZEF: Als Ik je hele wereld ben, dan is jouw wereld veel te klein. Jij verdient meer. Ik kan ten hoogste het middelpunt van je wereld zijn, maar niet jouw hele wereld. Ook jij hebt recht op een 'normaal' leven. Als dat jouw verlangen is, zal ik er je in steunen en bij helpen. Jouw geluk is mijn doel.

MEISJE: Meester, als ik dat zou aanvaarden, zou ik dan niet heel ondanbaar zijn na alles wat U voor mij gedaan en betekend heeft?

JOZEF: Jij geeft Me nu het mooiste geschenk dat een Dominant van zijn onderdanige kan krijgen: Ik mag meemaken hoe groot jij geworden bent, hoe jij boven jezelf bent uitgestegen, hoe jij nu de hele wereld aankunt. En het vervult Me met zoveel blijdschap dat Ik daar een beetje heb mogen toe bijdragen. Voel je niet schuldig, heb geen wroeging. Bewijs nu, dat je de grootheid hebt om dit ook aan te kunnen!

MEISJE: Zal ik je nu mijn collar teruggeven, Meester?

JOZEF: *(neemt een sleuteltje uit zijn zak)* Ik zal het slot losmaken en je bevrijden uit je collar. Maar je geeft hem niet terug. Hij zal ons altijd op één of andere manier verbinden. En je herinneren aan een periode waarin je opnieuw geboren werd. *(Hij maakt het slotje van de collar los, doet haar de collar af, maar geeft hem terug ter bewaring)*

MEISJE: Meester, ik zou je nog zoveel willen zeggen...

JOZEF: Door nog veel te zeggen, stellen we het afscheid niet uit. Het duurt alleen langer.

MEISJE: Dan ga ik nu maar. Langs een andere weg, naar een andere wereld, in een ander leven, met een andere man.

JOZEF: Ga gerust. Ik zal met waardigheid je koffers dragen, je helpen instappen en je uitwuiven. Met bloedend hart, maar ho zo trots op je!

(Het licht wordt weer grijsblauw – het verhaal gaat voort)

JOZEF: Ja... Ze had een man leren kennen. Geen Meester, geen mentor zoals ik. Maar een man die haar kon liefhebben. Die haar een toekomst kon bieden, warme voeten in bed, samen wakker worden,... Een man die haar kinderwens kon vervullen... Hij was gescheiden. Had al een dochtertje van vijf... Ze aanvaardde haar onmiddellijk als haar eigen kind. Ze was sterk geworden, dat vermomd hoopje ellende. Ze zwom trots als een witte zwaan over de vijver van het leven!

(Het verhaal is ten einde. Opnieuw gewoon licht)

ZUSTER IRIS: Meneer Jozef...

JOZEF: Noem mij maar Jos, zuster. En je mag ook 'jij' zeggen...

ZUSTER IRIS: (*Verschrikt*) Ben jij...? (*met tranen en gebroken stem*) Ben jij de man die die vrouw kon loslaten, zodat mijn papa me een mama kon schenken die ik nooit voordien heb gehad?...

JOZEF: Waarom vraag je dat, zuster?

ZUSTER IRIS: (*voelt zich plotseling heel vertrouwelijk met Jozef*) Het teken, Jos, het teken. De tattoo... De tattoo van mijn mama, die niet mijn echte mama is, ...Ik was dat dochtertje van vijf toen ze mijn papa leerde kennen...De tattoo op haar linkerschouder... net zoals bij jou... een cirkel met drie vlakken... respect, vertrouwen, discipline... Tróts, meneer heu, ...Jos! (*Intriest*) Moest jij, na alles wat je voor haar deed, uit haar leven wijken voor mijn papa?

JOZEF: Jouw papa was een goed man, zuster. Hij maakte haar gelukkig. Hij maakte mijn werk af.

(*Licht uit*)

Tafereel 9

(De kamer is leeg. Er wordt gebeld. Na korte tijd wordt er opnieuw, ditmaal iets langer, gebeld. Nog even later gaat de deur voorzichtig open. Yolanda en Sam komen binnen)

SAM: *(verwonderd)* Hij is er niet...

YOLANDA: *(cynisch)* Heb je al onder 't bed gekeken?

SAM: We moesten dringend komen, zei hij. 't Was belangrijk. Hij kan niet ver weg zijn, Yolanda.

YOLANDA: De ouwe dwaas! Misschien weet hij gewoon niet eens meer dat hij ons liet komen, Sam. Of waarom.

SAM: Hij moest iets meedelen. Over de verdeling, zei hij. En aan de telefoon klonk hij nog redelijk goed bij zijn hoofd.

YOLANDA: Een uitzonderlijk, helder moment!

SAM: Ik vind niet dat hij niet helder is...

YOLANDE: Dat is het 'm juist. Hij is bijzonder helder, maar in zijn wereld. Wat wij zeggen, dat dringt gewoon niet eens tot hem door.

(De deur gaat plots open. Jozef stapt binnen. Hij draagt een hoed, een overjas en een paraplu)

JOZEF: Hooo,... jullie zijn er al!

YOLANDA: Waar kom jij vandaan? Was je buiten?

JOZEF: Ik was even op het Noorderplein. "Het is fijn/ van op het Noorderplein/ samen te zijn" Hahaha...

YOLANDA: Met hoed en paraplu? Al die zogezegde 'straten' hier, zijn toch maar overdekte gangen?

JOZEF: Ja... Maar je weet nooit.

SAM: Het zekere voor het onzekere nemen, hé pa?

JOZEF: Ja jongen. Daarom draag ik ook altijd een broeksriem én bretellen.

SAM: Inderdaad, je weet nooit wat je kan overkomen...

YOLANDA: Ik vraag me alleen af wat je op het Noorderplein deed. Je wist toch dat we kwamen? Je had er zelf op aangedrongen.

JOZEF: Ja... *(ontdoet zich van zijn hoed, overjas en paraplu)* Er was iets vreemds met die mevrouw uit de Sterrenstraat... Ze zat ook op het Noorderplein. Maar die is een beetje zoals ik. Niet goed meer bij haar hoofd. "Niet goed meer bij het hoofd,/ van haar zinnen beroofd/ niemand die haar nog gelooft..." Hahahaha...

YOLANDA: *(luidop denkend)* 't Zit hier wel vol met zo'n people. Wicked minds! Allemaal wacko's...

SAM: Wat was er dan vreemd met die mevrouw, pa?

YOLANDA: *(binnensmonds tegen haar broer)* Jaaa, breng 'm nog maar op verhaal! Ik heb echt wel wat anders te doen dan die flauwekul, Sam.

JOZEF: Die mevrouw wist niet meer waar ze woonde... Ze had zich van huisnummer vergist. Ze stapte bij de buurvrouw binnen. Die was bij de kine. En bij de buurvrouw zag ze plots een gebit in een glas water liggen. Ze dacht dat het haar gebit was. Ze was vergeten dat ze haar eigen tanden al in de mond had. Dus nam ze dat gebit. En stak het ook in de mond. Zo kwam ze aan op de Noorderlaan. Met vier rijen tanden. Hoooo, wat hebben we gelachen...

YOLANDA: Zielige vertoning!

JOZEF: "De ochtendstond/ heeft vier rijen tanden in de mond..." Hahahaha... *(Hij begint eerst langzaam, dan steeds sneller rondjes te stappen rond de tafel)*

SAM: Wat doe je nu, pa?

JOZEF: Ik ben wat achterop, jongen. Ik moet mezelf inhalen...

YOLANDA: *(binnensmonds tegen haar broer)* Een duidelijk teken van dementie! Dat zie je zelf toch ook! Dat rondjes lopen, dat dwangmatige, dat ononderbroken stappen... Seniel, joh!

JOZEF: *(wijkt plots een heel klein beetje uit in de richting van Yolanda en duwt haar in het voorbijgaan een denkbeeldig snoepje in de hand)* Hier, lekker snoepje!

YOLANDA: *(steekt handen in de lucht, roept)* Wat gaan we nóg allemaal beleven!

JOZEF: Ho, je laat het vallen... *(raapt in een vloeiende, buigende beweging het denkbeeldige snoepje van de grond op tijdens het stappen en duwt het daarna Sam in de handen)*

JOZEF: Hier, jongen!

SAM: Dank je, pa.

YOLANDA: Ben je nu helemaal betoeterd?! Jij speelt het nog mee ook,... Ik wil terzake komen. Nu meteen. Die verdeling moet maar eens zo vlug mogelijk uit de voeten, voor we met een voorlopig bewindvoerder te maken krijgen!

SAM: *(doet alsof hij het snoepje opeet en reikt daarna het denkbeeldige papiertje van het denkbeeldige snoepje aan zijn vader, op het ogenblik dat hij weer voorbij stapt)* Hier pa, hier heb je het papiertje terug. Lekker snoepje, hoor!

JOZEF: Het papiertje, het papiertje... "Hier-hier-hier/ ligt het papier/ zeg ik fier..." Hahaha...

YOLANDA: *(gespannen)* Kunnen we nu stilaan eens dé papieren beginnen in te kijken? Het lijkt erop dat...

JOZEF: Ja! Ja, dat kunnen we *(stopt met rondstappen en gaat naar de kast. Daar neemt hij een map waarvan de helft bedekt is door een langs buiten omgevouwen flap. Op twee lijnen is goed leesbaar: Mijn/Test... De letters '...ament' zitten onder de flap)*. Daarvoor heb ik jullie ook naar hier laten komen. Er moet effectief een en ander geregeld worden.

YOLANDA: Ik heb alles al meegebracht. Ik liet het voorbereiden door de notaris.

JOZEF: Ik liet ook een notaris komen, meisje. Ten slotte gaat het over mijn testament, nietwaar?

YOLANDA: *(verrast)* Heu,... ja. Ja, natuurlijk.

JOZEF: Ga zitten, allebei. Ik moet jullie iets vertellen. Er zijn gemeenschappelijke eigendommen. Van mij en jullie moeder. Het deel van ons moeder, komt jullie toe. Maar omdat jullie geen van beiden hulpbehoevend zijn, stel ik voor dat we het onroerende goed niet verkopen. En dat we ook de beleggingen laten voor wat ze zijn. Het kan alleen maar meer waard worden tegen dat ik er niet meer ben. Op papier wordt het jullie eigendom. Het tijdelijke vruchtgebruik komt mij toch al toe. De naakte eigendommen verhogen ondertussen in waarde.

YOLANDA: *(verontwaardigd)* Maar dat gaat zomaar niet. Wij moeten daarmee niet akkoord gaan!

JOZEF: *(onverstoorbaar)* Neen, dat moeten jullie niet. Maar de notaris heeft alles piekfijn uitgerekend. Jullie doen er alleen maar voordeel aan. Het zou dom zijn van de eigendommen nu te verkopen en de beleggingen op te vragen.

YOLANDA: Maar we hebben dat geld nodig. Niet later. Nù!

JOZEF: Hoja? Jij? Heb jij dat geld nodig, Yolanda? Je hebt een winstgevende zaak, een paar goedlopende bedrijven, zelfs in Hamburg, de banken financieren graag je investeringen, je tafelt in de duurste restaurants, je rijdt in een Jaguar, je draagt dure mantelpakjes van Dior... Ze kosten soms meer dan een maandloon van gewone mensen. Waarom zou jij nu dat geld nodig hebben, meisje?

YOLANDA: (*radeloos*) Verdomme, omdat ik... Omdat het allemaal... (*tot haar broer*) Zeg jij ook eens wat, Sam? Jij hebt het toch niet zo breed als kladschilder? Jij kunt dat geld toch ook gebruiken nu?

JOZEF: (*tot Sam*) Of zit jij om geld verlegen, jongen? Zit jij te azen op de erfenis? Op die van je moeder? Misschien wel... op die van mij?!

SAM: Ik leef van mijn kunst, pa. Het gaat wel. Ik heb niet zoveel behoeften... Ik hoop dat jij nog heel lang blijft leven.

YOLANDA: Wat bazel je nu toch allemaal! Je ziet blauw van armoede. Je hebt geen nagel om aan je gat te krabben. Maar... 'je leeft van je kunst!' Komaan, seg!

JOZEF: Wie zegt dat, meisje?

YOLANDA: Wie zegt wàt?

JOZEF: Dat van die nagel en dat gat krabben? Misschien zijn er toch wel mensen die af en toe een schilderij van hem kopen? Zoals sommige mensen bedrijven opkopen die in moeilijkheden verkeren. Voor een symbolisch bedrag. En ze daarna nieuw leven inblazen. Zoals mensen een Toyota kopen als ze zich geen Mercedes meer kunnen veroorloven en van een Jaguar alleen maar kunnen dromen. Misschien zijn er helemaal geen eigendommen meer en hebben ons moeder en ik alles al verkocht op lijfrente? Misschien zie je niet altijd wat je ziet, maar alleen wat je dénkt te zien? Misschien...

YOLANDA: Verdomme! Wat is dit hier voor een theater? Wat is de bedoeling hiervan?

JOZEF: De bedoeling is, dat ik jullie heb laten komen om mijn wilsbeschikking kenbaar te maken.

YOLANDA: Laten we daar dan eindelijk mee beginnen! This game heeft lang genoeg geduurd. (*Zij neemt de map van Jozef over en slaat de flap om*) Verdommeeeeuuu!! Wie denk je wel dat we zijn, ouwe dwaas?!

SAM: Rustig, rustig, Yolanda! Wat is er aan de hand?

YOLANDA: Kijk! Kijk hier! Hij laat uitschijnen dat het zijn testament is! Kijk wat er op de map staat: Kus / mijn / test/...ikels!!! Kus mijn kloten, godverdomme!

SAM: Nu snap ik het ook niet meer...

JOZEF: Zei er iemand tegen jullie, dat deze map mijn testament bevatte? Zei ik iets over deze map? Ik had ze toevallig in handen. Meer niet. Maar... ik wil jullie wel iets anders vertellen! Eerst iets over jullie. Jullie, die allebei op jullie eigen manier proberen mij uit te schakelen en de erfenis vroegtijdig in te pikken. Want die ouwe dwaas van jullie, die is niet goed meer bij zijn hoofd. Die vertoont overduidelijke tekenen van dementie. Die is zo seniel als wat. Dat hoopten jullie toch. En op den duur begonnen jullie die hoop als werkelijkheid te zien. Ik geef het toe, ik speelde het een beetje mee. Die stomme rijmpjes van me... Ik lachte er altijd bij. Niet omdat ik ze zelf zo grappig vond. Maar jullie reacties waren wel lachwekkend. En mijn dromerige, afwezige manier van doen... Hoe gekker ik deed, hoe harder de eurotekens in jullie ogen begonnen te glinsteren.

YOLANDA: Fuck!

JOZEF: Neem jou nu (*spreekt tot Yolanda*). Ho yeah, you're the smartest! De knapste, de verstandigste. Tussen de andere blaaskaken van de serviceclub of de ladymanagers kan je je staande houden. Daar bluft toch iedereen tegen elkaar op. Maar ik trap daar niet in, meisje. Ik weet dat je zaak zo goed als failliet is, je huwelijk is gestrand, je zit financieel aan de grond, je staat overal op de zwarte lijst, het bedrijf in Hamburg staat onder curatele, alleen dat lesbische liefje dat je daar hebt, ontvangt je nog zolang je haar ervoor betaalt. Je speelt zo graag de business-bitch om dat allemaal te verbergen, maar je hele leven is één grote luchtbel. Neen, je draait de wereld geen rad voor de ogen. De enige die je misleidt, ben je zelf. Maar het is nog niet te laat. Ik wil je gerust helpen om terug op de rails te komen. Maar houd dan in godsnaam op met de stoere zakenvrouw te spelen. Doe gewoon. Wees jezelf. Geniet eens terug van mooie dingen. Van de schilderijen van je broer, bijvoorbeeld. Heb je er trouwens ooit één van gekocht?

YOLANDA: Pa,... ik...

JOZEF: (*richt zich tot Sam*) En jij... De eenvoud zelf. Altijd bekommerd om de minstbedeelden. Een schouderklopje hier, een glimlach daar. Nooit klagen. Maar hoe echt is die minzaamheid van jou? Heb je ooit echt medeleven betoond? Heb je ooit iemand echt geholpen? Want je had niets te kort, hé! Je verdient in het buitenland goed geld als kunstenaar. Je bent als zakenman meer geslaagd dan je zuster. Maar je laat dat nooit merken. Dan vraagt je ook nooit iemand iets. Dan moet je niet... délen.

SAM: Ja, maar... Ik doe niemand kwaad, pa.

JOZEF: Neen, da's waar. (...) Je doet ook niemand goed.

SAM: Ik heb het niet zo breed...

JOZEF: Zullen we zwijgen over je villa in Spanje of je appartement in Parijs, dan?

SAM: Pa... Hoe?...

YOLANDA: Wat? Jij, stiekeme... En ik maar denken, dat jij...

SAM: Ik leefde mijn leven, zus. Op mijn manier. En ik viel niemand lastig.

JOZEF: Jullie zijn de kampioenen van de schone schijn. Jullie hebben allebei een wereld gecreëerd waar jullie langzaam zelf in beginnen te geloven zijn. Maar... Ik neem het jullie niet kwalijk. Ik moet jullie iets bekennen. Ook mijn leven is niet altijd geweest zoals het leek. Misschien ben ik wel dé kampioen in het ophouden van de schijn! Jarenlang heb ik een dubbel leven geleid. Naast het gezin waarin jullie opgroeiden, naast ons moeder die ik graag zag, is er jarenlang iemand anders geweest. *(Gaat richting bed en belt op het alarmknopje)* Een jonge vrouw, met wie ik een bijzondere relatie had. We hebben allebei enorm veel voor elkaar betekend. Ze kreeg een kind. Een meisje. Dat is nu 28 jaar geleden. Ik heb het pas jaren later vernomen, maar toen waren we elk al een andere weg uitgegaan. Pas kort geleden, ontmoette ik het kind. Mijn dochter dus. *(Er wordt aan de deur gebeld. Jozef opent)* Kom binnen, zuster! *(Zuster Iris komt binnen)* Mag ik u alledrie op een andere manier aan elkaar voorstellen: *(tegen zuster Iris)* mijn dochter en mijn zoon, *(tegen Yolanda en Sam)* jullie jongere zus!

YOLANDA: Maar verdomme, dat betekent...?

SAM: We zijn met drie!

YOLANDA: Ha, neen! Zei ik het niet, dat ze in dit huis zouden proberen de erfenis naar zich toe te trekken? Ik heb het hier nooit vertrouwd! Maar dat ze verdomme zo ver zouden gaan... Niet te geloven! *(Tegen Zuster Iris)* Ben jij ook familie van die directrice? Van die opgedirkte kerstboom? Ik heb het kreng nooit vertrouwd!

DIRECTRICE: *(komt door de opengebleven deur binnen met een dienblad waarop 5 glazen en een fles champagne staan)* U had mij laten komen, mijnheer Jozef?

JOZEF: *(satanisch monkelend)* Kom erbij, mevrouw de Directrice. We hebben een getuige nodig.

YOLANDA: Pa... Vertel ons nu níét dat die kerstboom de moeder is van... en jouw ouwe vlam! Dan zou het familieportret pas echt compleet zijn!

ZUSTER IRIS: Ik ben geen familie van de directrice, mevrouw. Ik werk hier alleen maar.

YOLANDA: Dat is dan wel een heel bijzondere stiel die je doet!

ZUSTER IRIS: Ik wist er zelf niets van... Meneer Jozef ontdekte het.

YOLANDA: Dat bewijst niets! En juridisch heeft het geen kracht...

JOZEF: Nog niet. Maar ik heb besloten haar te adopteren. Dan is ze een volwaardige dochter. En ook een volwaardige erfgenaam.

YOLANDA: Dat kan je niet zomaar!

JOZEF: Dat kan ik wel. Ik ben niet ontoerekeningsvatbaar verklaard. Er is een DNA-onderzoek dat mijn vaderschap bewijst, er is het getuigenis van haar moeder en... er is nog iets. Het ultieme bewijs.

YOLANDA: Wat mag dat dan wel zijn?!

JOZEF: Het ultieme bewijs is, dat ik haar niet gà adopteren, maar dat ik haar al geadopteerd héb! En dat het geen enkel probleem was. Nietwaar, mevrouw de Directrice?

DIRECTRICE: Het was een fluitje van een cent, meneer Jozef. Een formaliteit, zeg maar.

YOLANDA: *(raast aan één stuk door)* En dat allemaal zonder dat wij daarover ingelicht waren? Dat kan niet zomaar! Wij moesten daarvan op de hoogte gesteld worden!

JOZEF: Helemaal niet. De procedure is volstrekt reglementair verlopen. En mag ik nu voorstellen van de champagne te ontkurken en te klinken op mijn dochter, jouw broer en jullie zus?

SAM: Graag, pa...

YOLANDA: Ik dénk er niet aan! Wat een schande!

JOZEF: Bedoel je het familieschandaal of het feit dat je een stuk van de erfenis ziet verdwijnen? Ik zal je gerust stellen. Het is niet waar, wat ik vertelde. Zuster Iris is alleen maar zuster Iris. Ze werkt hier in dit rusthuis, ze verzorgt mij en de andere bewoners met veel liefde, en ze heeft een schat van een vader en een prinses van een moeder. Er is geen enkele bloedband tussen haar en jullie...

YOLANDA: What a mindfuck, damned!

SAM: Maar waarom, pa...?

JOZEF: Omdat ik jullie reacties wilde zien. Omdat ik vooral wilde... dat jullie mekàars reacties zouden zien. Twee aasgieren, elk in een ander verenkled. Maar hoe dan ook: roofdieren! Het had niet moeten gebeuren. De zuster kwam alleen binnen toen ik belde. Ik ontmaskerde jullie, maar jullie begrepen het niet. Jullie bleven in jullie rol, hoewel het duidelijk was dat ik er niet meer intrapte. Dat ik er nooit bèn ingetrapt. En toch blijven volhouden! Zelfs nu nog. Tja... En wat, als ik zuster Iris echt zou geadopteerd hebben? Jullie geloofden trouwens dat het echt was... Toen vielen jullie maskers helemaal.

YOLANDA: Dit hoef ik niet te pikken! We hebben alles voor hem geregeld, al dat werk met de notaris, en nu staat hij ons hier nog wat belachelijk te maken ook! Ik ga weg!

SAM: Blijf nog even, Yolanda. Het kan nooit kwaad. We zien wel hoe we hier uit geraken.

DIRECTRICE: *(stelt een vraag, maar kan niet helemaal verbergen dat ze toch op de hoogte is)* Maar als de zuster dan toch geen familie is, als heel die adoptie maar een verzinsel was, waarom dan die champagne, meneer Jozef?

JOZEF: Zelfs dàt hebben jullie zich niet eens afgevraagd.

YOLANDA: *(sarcastisch)* Waar-om-die-cham-pag-ne-dan?

JOZEF: Ik zal het jullie zeggen. Vandaag drinken we champagne op mijn afscheid.

SAM: *(geschrokken)* Afscheid, pa?

YOLANDA: *(hoopvol)* Afscheid?

SAM: Ben je ziek, pa?

YOLANDA: *(gevoelloos hard)* Kanker?

JOZEF: Ik ben heel gezond. Gezonder dan ooit! Maar... ik ga weg. (...) Ik ga hiér weg. Ik heb de huur opgezegd aan de Hemellaan. (...) En neen, ik heb niet ergens anders iets gehoord in dit gebouw. Ik ga gewoon terug naar huis. Het huis wordt niet verkocht. Ik ga er terug wonen.

DIRECTRICE: Ja, meneer uw vader heeft besloten van ons te verlaten...

SAM: Pa, dat kan je toch niet... Je kunt niet echt voor jezelf zorgen...

JOZEF: Dat hoef ik ook niet, jongen. (...) Zuster Iris zal dat voortaan doen. Iris komt bij me wonen. Wij hebben mekaar hier de laatste tijd erg goed leren kennen. Zij omringde me met de beste zorgen. We praatten ook veel. Er groeide iets moois tussen ons. Iris en ik... Wij gaan trouwen. En daarom: champagne!

SAM: Mag ik dan 'gefeliciteerd' zeggen?

DIRECTRICE: Ik zal mijn beste verpleegkundige missen, maar ik gun jullie absoluut jullie geluk, Jozef en Iris ...

YOLANDA: Dàt is pas oplichting! Gewoon een hoerenstreek! Pa, trek je ogen open: ze vreet eerst je geld op en dan laat ze je stikken! (*Tot de Directrice*) En jij? Een procentje voor jou?

JOZEF: Als ze dat doet, meisje, is het niet alleen mijn geld dat ze opdoet. Ook jouw erfenis...

YOLANDA: Precies! (*woest, tot Zuster Iris*) Hoeveel van die ouwe knarren heb je zo al verleid, hoer? Moet je daar een diploma voor hebben, om dromen te verkopen aan een ouwe vent die 'm niet meer omhoog krijgt? Ik dien klacht in tegen je. Dit is crimineel!

DIRECTRICE: Ik garandeer u mevrouw, het is ons personeel ten strengste verboden van...

JOZEF: Te laat! We zijn al getrouwd. In alle stilte. Vandaag dachten we jullie op de receptie te vragen. De champagne staat koud, kinderen.

YOLANDA: (*razend*) Die champagne kan ze over haar kut gieten, verdomme!

JOZEF: Je begrijpt het niet, hé meisje?

YOLANDA: Ik begrijp het maar al te goed! De ouwe bok en het groene blaadje. Geilheid en geldzucht! Godverdomme, wàs je maar dement!

JOZEF: Wees blij dat ik het niet ben, meisje.

YOLANDA: Blij? Blij?! Alles waar ik recht op heb, vergooi jij aan die del!

JOZEF: Misschien is ook dit verhaal helemaal niet waar?

YOLANDA: Fuck!

JOZEF: Zal ik nog even dement doen? De seniele ouwe dwaas? De sukkel, die niet goed is bij zijn hoofd? Die rondjes rond de tafel loopt en over alles rijmpjes maakt? Let goed op! Want wat nu volgt, is wél 'Mijn Testament'. En voor ik het vergeet: dank je wel, voor de medewerking aan deze vertoning, zuster! *(Jozef kruipt via een stoel op de tafel. Neemt daar een kaarsrechte houding aan, strekt de hand uit zoals een jeune premier uit de film en declameert overdrachtelijk, met nadruk op elke lettergreep)*

“Toen God de we-reld had ge-scha-pen
En er plots een stil-te viel,
Bleek er niet veel meer te ra-pen.
God zijn, is een hon-den-stiel!

Want al-les is il-lu-sie, al-les is maar schijn,
Wat je ook hoort, waar je ook kijkt,
Hoe je ook doet, wie we ook zijn,
In de-ze we-reld is niets wat het lijkt!...

Het le-ven is zo-als 't the-a-ter:
Het kas-teel-de-cor is van kar-ton.
Wijn is kleur-stof in wat wa-ter.
De waar-heid is wat ik ver-zon.

Al-les is il-lu-sie, al-les is maar schijn.
Het ant-woord ligt in wat ik vroeg.
We kun-nen maar 't best ons-zel-ve zijn.
Er zijn al 'an-de-ren' ge-noeg!

YOLANDA: *(klapt met korte regelmatige tussenpauzen in de handen, als een cynisch applaus).*

SAM: *(begint kort nadien ook te applaudisseren, maar wel enthousiast)*

ZUSTER IRIS en DIRECTRICE: *(applaudisseren bewonderend mee)*

YOLANDA: *(laat sarcasme varen en klapt nu ook overtuigd mee)*

(YOLANDA, ZUSTER IRIS, DIRECTRICE en SAM komen op één rij staan en blijven in de handen klappen voor Jozef. Zonder echt een teken te geven, dwingen ze met hun ogen het publiek van mee te klappen. Jozef maakt een diepe buiging, eerst naar zijn medespelers, daarna naar het publiek. Yolanda, Zuster Iris en Sam buigen ook naar het publiek. Het publiek beseft dat het ongemerkt gemanipuleerd werd tot het slotapplaus. Het licht begint langzaam uit te faden. De acteurs gaan één na één weg van het podium. Op het einde blijft alleen de Directrice nog over, treuzelend. Ze kijkt nog enkele dingen na, trekt het tafelkleed recht, verschuift een beeldje op de kast, nipt nog even aan een achtergebleven glas champagne, enz... Stilaan verliest ze aan glans en wordt een

'gewone', oudere vrouw. Plots komt Zuster Iris terug op. Ze gaat naar de Directrice, neemt haar liefdevol bij de arm en zegt:)

ZUSTER IRIS: Mevrouw Van Deuren? Kom, Mevrouw Van Deuren, ik zal u terug naar uw afdeling brengen. De échte directrice heeft niet zo graag dat u alleen in andere kamers rondhangt... *(exit beiden).*

(Het licht gaat nu helemaal uit. Als het podium donker is, blijft ook het licht in de zaal nog uit. Plotseling schijnt er een ronde spot op het podium en staat Jozef er weer. Het publiek dacht dat de opvoering afgelopen was, maar Jozef zette het -net zoals hij dat met alle anderen al deed- ook op het verkeerde been. Hij kijkt frontaal in de zaal elke toeschouwer recht tussen de ogen, en vraagt met een stevige knipoog)

JOZEF: En jullie? Doen jullie ook zo vaak 'alsof'?

(Licht uit)

EINDE

Rita Mareco als de directrice tijdens de voorstelling van IcDien uit Poperinge, maart 2011, in een regie van Piet Lesage.

Beste lezer,

Vergeet je niet van een korte reflectie met je oprechte mening over dit stuk, te zenden aan de auteur? Waarvoor dank.

lucvanbalberghe@gmail.com

Las je ook reeds de andere toneelwerken van Luc van Balberghe?

Avondvullers

- **Tryskyl**, tragikomedie, 3 à 4 dames + 2 heren
- **Virus**, tragikomedie, 4 dames en 2 heren
- **Wolfsmelk**, tragikomedie, 6 d. en 6 h. + evt. figuratie
- **Gekaapte violen**, tragikomedie, 4 dames en 2 heren
- **Een paard dat niet naar de zee kijkt**, familiekroniek, 1 dame en 1 heer
- **Kerst in De Stompen Hoek**, een eigentijdse *Christmas Caroll*, grote bezetting
- **Voor alles is er een tijd**, familiekroniek, verteltekst voor 5 personages
- **De verbazingwekkende carrière van Provist Alain**, tragikomische satire, min. 1 man, evt. tot 5 heren en 3 dames.
- **Gebakken Lucht**, deurenkomedie, 4 dames en 3 heren
- **Als 't maar een jongen is!**, blijspel, 8 dames en 3 heren
- **Een afdruk van lucht**, intrigekomedie, 5 dames
- **Houten tranen**, allegorische monoloog, 1 acteur of actrice, en 2 trommelaars(ters)
- **Een kreet in de nacht**, thriller, 4 dames + 4 heren
- **Woorden van vroeger en nu** (90'), tragikomedie, 1 tot 3 mannen, 1 tot 2 vrouwen (jongejannen mogelijk)

Eenakters

- **De Bank** (30'), psychologisch drama, 1 dame en 2 heren
- **De goochelaar** (60'), thriller, 2 d. en 4 h., evt. zangkwartet
- **60 dagen later...** (40'), relatiethriller, 3 dames en 1 heer
- **Sotscop** (20'), wagenspel, 3 heren en 3 dames + spreekkoor met voorzegger
- **Jonge klare** (40'), kluchtig wagenspel, 1 dame en 4 heren
- **Over het graf heen**, (30'), tragikomische monoloog, 1 man
- **De koning van Teuttereweuttere**, (40') kluchtig wagenspel, 13 personages met dubbelrollen, min. 3 dames en 3 heren

Kindertoneel

- **Kabouter Krik is verdwenen** (100'), sprookje, 7 personen (m/v)
- **Het vrouwtje dat de zon had ingeslikt** (100'), sprookje, 13 personages (m/v), dubbelrollen mogelijk.

Vraag gratis leesbrochure aan:

luc.van.balberghe@telenet.be